

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28 — Cor.
 Pe jumătate an 14 — "
 Pe 3 luni . . . 7 — "
 Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Votul universal aiurea și în Ungaria

Zilele trecute s'a făcut în Belgia o mare manifestare populară pentru votul universal. Cu acest prilej a publicat și un ziar guvernamental unguresc, *Pester Lloyd*, în fruntea unui număr al său, o corespondență din Bruxelles, prin care se arată însemnătatea acelei manifestări și se adăogau unele reflexiuni, parecă inadins înfățișate în atențiunea tuturor celor ce, și în Ungaria, se preocupă, cu devotare sau cu dușmănie, cu dornică așteptare sau cu temere, de chestiunea votului universal.

Peste două sute de mii de manifestanți s'au strâns — zice corespondentul — din toată Belgia, ca să pretindă această unică reformă politică: dreptul de vot obștesc și egal, așa cum există de ani de zile în toate statele moderne.... Tipărind aceste cuvinte, ziarul guvernamental unguresc ar certifica așadar și el, că Ungaria nu s'ar putea număra, încă, printre „statele moderne”.... Dar învățămintele din corespondența belgiană sunt mai multe:

Este vorba, — urmează, — de o adevărată cerință populară, nu numai de cea a unui sau altui partid politic. Partidul muncitorilor nu stă singur în lupta pentru egalitatea buletinului de vot. Întregul partid liberal, dela aripa extremă dreaptă și până la radicalii extremi stă în aceeași luptă și chiar o grupare destul de însemnată a partidului ultramontan, democrația catolică, care mai ales e răspândită în cele două

provincii flamande, s'a alăturat la mișcare. Se poate afirma deci cu drept cuvânt că marea majoritate a poporului belgian reclamă dreptul de vot egal, prin ceea ce se înțelege în deosebi înlăturarea sistemului votului plural, după care unele clase privilegiate de alegători au dreptul la două sau trei buletine de vot.

Singura piedică ce se mai opune în Belgia introducerii sistemului electoral: „un alegător, un vot!” o formează partidul clerical. Sistemul votului plural, în adevăr, îi este favorabil mai ales acelui partid, căci mai ales alegătorii lui sunt pe cari legea îi înzestreză cu voturi îndoite și întreite.

Dacă ultramontanii vor stăruii în atitudinea lor împotrivoare, nu se va putea ajunge la nimic cu manifestările pacifice, oricât ar fi ele de impunătoare prin numărul participanților. Căci constituția cere, pentru modificarea legii electorale, o majoritate parlamentară de două treimi, și o astfel de majoritate nu pot să o formeze liberalii uniți, socialiștii și democrații catolici împreună, nici acuma nici într'un viitor ce s'ar putea prevedea; mai ales, că în Belgia există și reprezentarea minorităților, care împiedică formarea de majorități parlamentare prea puternice, — de o majoritate de două treimi nici vorbă! Ultramontanismul se poate deci împotrivi realizării voinței poporului. *Insă nu va putea face acest lucru la infinit.*

Aceia cari pretind în Belgia egalitatea politică, nu se gândesc însă să întrebuițeze mijloace violente. Se mențin strict în marginile legale cari le stau la dispoziție, nu se dedau la turburări de liniște sau

de ordine. — Dar firește, că nu se vor mulțumi să trăiască veșnic numai cu speranța. Manifestările nu vor fi mereu așa de pașnice, și în cele din urmă patimile populare nu vor mai putea fi ținute în frâu. Partidul ultramontan, fie, că va mai fi la putere, fie că va fi trecut în opoziție, va fi pus atunci în fața alternativei de a ceda unei drepte pretențiuni populare sau de a provoca în țară o stare de continuă fierbere politică. E de așteptat ca să se hotărăscă pentru cea dintâiu din aceste alternative, căci va fi în interesul lui bineînțeles să evite o revizuire forțată a constituției, care ar putea să meargă și mai departe cu desființarea unor dispoziții constituționale învechite, la cari ultramontanii țin foarte mult...

Ce putem înțelege noi, și ce pot înțelege aceia, cari dețin astăzi în mâinile lor puterea politică a Ungariei, — din toate acestea?

Cerința votului universal și egal se impune și aci cu o putere populară, căreia înzadar ar mai încerca să i se împotrivescă rezistența oligarhică. Intocmai după cum corespondentul belgian dă pe față și condamnă interesul egoist ce clericali de acolo pot avea ca să se stăruiască într'un sistem electoral nedrept, — tot așa trebuie să se orânduiască acelaș fel de interes, care îndeamnă oligarhia ungurească la stăruirea în sistemul și mai nedrept din Ungaria sau la căutarea mijloacelor de a se sofistica eventual o reformă electorală pe baza votului universal.

În Ungaria, până acuma, atitudinea diferitelor partide și fracțiuni este departe

Momente din viața regelui Carol

— După memoriile regelui —

II.

La Turnu-Severin. — Călătoria cu căruța de poștă. — **La Craiova.** — **Pe malul Oltului.** — **Prințul și ostașii români.** — **Popasul pe moșia Goleștilor.** — **În apropierea capitalei.**

În Turnu-Severin, lumea, care se adunase în port, fiind duminică — privește mirată — la cei sosiți, cari sunt streini după hainele lor; nici prin gând nu le trece oamenilor, că nou alesul lor domn petrece în mijlocul lor.

Prințul, întovărășit de Ion Brătianu, se duce direct la prefectură.

Prefectul pare căzut din cer, când află dela Brătianu cine-i tânărul domn străin. Se hotărăște a se păstra și mai departe incognito-ul prințului, de teama, ca nu cumva trupele turcești, concentrate la Ruscic, să treacă Dunărea și să înainteze asupra Bucureștilor, la vestea, că prințul Carol a debarcat în țară....

Intovărășit de prefect, care vorbește franțuzește, prințul face o scurtă plimbare prin oraș; cum venea din apusul curat și bine rânduit, prințul este cam rău impresionat de aspectul oriental al orașului.

La ceasurile opt seara, prințul și Ion Brătianu se urcă în căruța de poștă cu opt cai măruntci, cari aleargă nebuni prin noapte. Căruța și

hamurile cailor sunt mai mult decât primitive; în tot momentul se rupe câte ceva. Cei doi surugii, dintre cari fiecare mână câte patru cai, strigă și chiușesc neconștient, îndemnându-și micile dobitoace, în galop turbat... În cursul nopții, caii sunt schimbați de două ori. Pe la ceasurile patru dimineața, călătorii ajung malul Jiului. Un scurt popas, pentru pregătirea podului umblător.

De pe apele râului se ridică o negură deasă, rece. Prințul și tovarășii săi au înțepenit aproape de gheața vântului, care bate peste câmpie. Surugii trag caii de urechi și-i freacă la ochi, — obiceiul țării, pentru încurajarea cailor la drum.

După așteptare de jumătate de ceas, podul foarte slab e pus în rânduială cu chiu cu vai, așa că prințul și suita pot trece.

În curând se face ziua. De departe răsar turnurile bisericilor din Craiova. La orele 7 prințul ajunge în bariera orașului; aici îl așteaptă mulțime imensă, pentru că locotenenta domnească a depeșat în toată țara fericitul eveniment. Nesfârșite urale răsunătoare întimpină pe prinț, când căruța se oprește în fața unui umbrar din ramuri verzi. La cuvântarea primarului, prințul își exprimă, în franțuzește, bucuria, că se află în mijlocul copiilor țării sale; urale însuflețite acoper ultimele cuvinte; o ploaie de flori și cununi se revarsă asupra tânărului prinț, se servește apoi un mic dejun, dar frigul nopții a înghețat mâncările.

La plecarea trăsura prințului este excortată de două coloane de dorobanți călări; urmează numeroși călăreți și un șir nesfârșit de trăsuri; în frunte

prefectul județului. Pe ulițele orașului se aruncă de pe geamuri flori în trăsura prințului.

Dincolo de Craiova, goana selbatică începe iarăși. Cei opt cai măruntci dela trăsura prințului zboară ca vântul sub pleznul de bice și în strigătul surugiilor. Vremea e minunată, soarele desmortește trupurile călătorilor și firea întregă și-a îmbrăcat haina de primăvară. În depărtare se înalță piscurile acoperite de zăpadă ale Carpaților. Drum nu mai există acuma; caii trec de-adreptul peste câmpiile întinse.

Pe la ceasurile douăsprezece prințul ajunge largul râu al Oltului; pe malul celalalt se arată pitorescul orașel al Slatinei. Un pod umblător, împodobit cu ramuri verzi și covoare, trece pe călători peste valurile spumegate ale Oltului. Locuitorii s'au adunat din toate părțile și de pe ambele maluri aclamă pe tânărul lor domn.

La marginea Slatinei, prințul se urcă în altă trăsură, care-l duce prin orașul frumos decorat, sub numeroase arcuiri de triumf, împodobite cu chipul său.

Din Slatina prințul trimite următoarea telegramă tatălui său:

„Prințul de Hohenzollern
 Düsseldorf”.

Cu inima mișcată, dar plină de bucurie, trimite scumpilor mei părinți și scumpilor frațiori cele dintâi salutări călduroase din noua mea patrie. Voiu ține la ea din tot sufletul, dar voiu păstra întotdeauna scumpele amintiri și cele mai recunoșcătoare sentimente pentru țara mea de naștere”

de a fi clarificată față de această reformă, cerută totuși cu hotărîre de masele populare și agreată de conducerea supremă a statului. Numai partidele naționalităților și partidul muncitorilor au o atitudine lămurită și hotărîtă în chestiune. Partidele șoviniste, inclusiv partidul guvernamental zis al *muncii*, ceea ce nu implică reprezentarea adevăratei *muncitorimi*, — vorbesc toate încă în mod vag de un vot *obștesc*, care însă... să asigure și de aci înainte supremația unei rase, unei naționalități, asupra celorlalte din patrie! Care va să zică un vot universal foarte... unilateral, — neasămănat mai *falsificat* decât acela care se critică în corespondența belgiană publicată, fără comentarii, prin ziarul guvernamental unguresc!

Acuma de curând, ministrul președinte contele Héderváry a prins un prilej ca să declare în cameră că și d-sa este *tot atât* de partizan al votului universal, cum ar fi, de pildă, și domnul Iusth...

Dar în ce senz ar fi oare să se ia această declarație?... Ea poate însemna, în adevăr, și o denunțare de nesinceritate la adresa partidului de sub șefia d-lui Iusth, sau că și unii și alții ar intenționa *aceeași comedie* pentru cazul când ar veni cu adevărat vorba de a se trece la fapte cu privire la realizarea reformei electorale.

Din tot ce publică ziarul guvernamental unguresc, ceea ce este mai vrednic de reținut și de meditat este însă afirmarea zădărnicească oricărui împotriviți față de voința populară care, exasperată, poate să rupă chiar frânele menținerii în marginile agitației legale. Toți cei cari au o răspundere oarecare în această privință, își dau negreșit toată silința ca să împiedece o astfel de izbucnire și de revărsare a „patimilor populare”; dar dacă totuși ele nu vor putea fi comprimate la infinit, — a cui va fi vina? — Răspunde prin ziarul guvernamental unguresc corespondentul belgian:

— Vina va fi a acelora cari rischează ca o revizuire *forțată* să vină să le mai măture, poate, câte ceva și din celelalte privilegii...

Povestea unei pietre

de Horia Petra-Petrescu

Săptămânile trecute am fost la *Blaj*. Am adus de acolo o piatră, o simplă piatră mică de var. Bucuria mea! Am primit-o dela un binevoitor, un venerabil bătrân din generația, care apune. Cum i-am mulțumit binevoitorului meu, când m'am văzut stăpân pe piatra asta!

În Brașov am despachetat-o încetinel din geamantan — o îngrijisem în mijlocul hainelor mele — și am așezat-o pe masa mea de scris. Când veneam acasă dedeam totdeauna cu ochii de piatră.

Prietenii mă întrebau: Ce ții piatra asta de var pe masă? Ian aruncă-o de-acolea! adăogau ei. Eu dedeam un semn de gingășie și acopeream piatra cu găvanul mânilor mele.

M'am dus la un profesor de mineralogie. Mi-a fost profesor când umblam la școală.

I-am întins piatra, făcând o față de beoțian:

— „Spune d-ta tot ce știi despre piatra asta” l-am rugat.

— „Un simplu *calcar*” mi-a zis domnul profesor. „Ce mai întreb și d-ta! Dă-mi *alte probleme* să rezolv”.

— „Nu, l-am rugat eu, d-ta nu știi ce am eu aici!”. „N'ai să-mi spui mai mult?”.

Mi-a împlinit rugarea. Mi-a povestit: Că are *duritatea* atâta și atâta, că se găsește în mase mari pe la noi, și altele de astea.

Acasă am luat *Lexiconul Brockhaus* la mână. La *Kalkstein* am găsit o mulțime de rânduri referitoare la piatra mea. Că englezește îi zice *limestone*, că sunt trei feluri de pietri de var, după structura lor: *calcar grăunțos*, *calcar strâns*, *des* și *calcar volitic*. Cel des e al meu. *Lexiconul* spune:

„... varietatea obișnuită, apare omogenă pentru ochiul liber, își arată însă, luată sub microscop, părțile constitutive: grăunțe de var spat, cristaline. Culorile sunt foarte diferite, predomină culoarea sură

în toate nuanțele. Din punct de vedere chimic...” și așa mai departe, o coloană, cu litere nemțești, îndesate.

Toți îmi ziceau rîzând: „Ei, iacă! Se face savant geolog!” Un prieten mi-a adus o cărămidă și mi-a lăsat-o odată pe masa de scris, întovărășindu-și cadoul cu observația: „pentru colecția ta!”.

Puteau să tot rîdă, eu dedeam și dau toată cinstea euenită pietrii de var. Și acum se află pe masa mea de scris, lângă „Insula morților” lui Böcklin și lângă un discobol — statueta cumpărată în Germania.

Să spun tuturor ce este piatra aceasta pentru mine? N-am vrut.

Am mărturisit-o numai la câțiva. Unuia din ei mai cu seamă.

Voiam să-i fac neuitată clipa, când m'a întrebat de piatra de var.

E un băiețel aproape. Mult dacă are 14 ani. Umblă cu chipiu dela liceul din Brașov, cu bandă roșie — cei din liceul superior au bandă albastră — și și-l aruncă ștregărește pe o ureche de parcă a lui e lumea. Lasă, așa e bine. Va da el cu capul de gard, mai târziu!

M'a întrebat și el într-o seară, când mi-a adus nește cărți: „De ce ții piatra asta?”

Atunci m'am ridicat dela masă, am luat piatra în mână și m'am apropiat de el, întrebându-l prietenește:

— „Poți tu să ții mult, mult la ceva?”

— „Da!”, mi-a răspuns el, uimit de întrebarea mea cam ciudată.

— „Poți tu să ții la o idee *mare, frumoasă*? Poți să te încălzești de ea?”

— „Da!”, mi-a răspuns el din nou.

— „Nu”, l-am întrerupt eu, „asta ai să o înveți încă de aici înainte. Să ai noroc să te poți lăsa ridicat în slavă de idei de acelea”.

Ochii tânărului îmi spuneau: nu știu unde vrei să ajungi.

— „Bine, să știi că piatra asta este o părticică din piatra de pe Câmpul Libertății din Blaj”.

Am simțit că-l cutreieră un fior din creștet până în tălpi. Ii dasem să citească

La ceasurile două călătoria se urmează cu aceeaș escortă numeroasă, în aceeaș goană ne bună; nici dincolo de Slatina nu există șosele; drumul trece în parte prin păduri mari, frumoase. După mai multe schimburi de cai, prințul ajunge la Pitești. În apropierea orașului întâlnește regimentul II de infanterie, în marș spre București. Brătianu anunță comandantului sosirea prințului; îndată comandantul întoarce regimentul cu frontul spre prinț și-l oprește.

Prințul Carol se dă jos din trăsură și înaintează, în costum de călătorie, spre aripa dreaptă și aici colonelul îi prezintă raportul. În sunetele muzicii trupele dau onorurile și prințul trece pe dinaintea frontului, primit cu entuziaste și nesfârșite urale.

Soldații, cari poartă pantaloni roșii și mantale albastre, par cam neîngrijiiți; și ținuta lor lasă mult de dorit, nici chiar ofițerii nu fac o impresie bună — regimentul pare o imitație rea după armata franceză, în care domnește de asemenea multă neglijență.

Prințul după ce se urcă iarăși în trăsură, îi spune lui Brătianu: „Bucuria, cu care m-au salutat soldații, m-a mișcat într'adevăr, dar îndată ce voi lua conducerea armatei în mâinile mele, ea va primi cu totul altă înfățișare!”

În goană ne bună, trăsură prințului și suita aleargă spre Pitești. De departe, prințul zărește un arc de triumf, în jurul căruia s'au strâns mulțime de oameni, veniți călare și cu trăsurile, ca să salute pe domnul lor. În oraș, primire cu discursuri

și muzici. Primarul îmbrie prințului, pe o tavă de argint, pâine și sare; fete în haine albe presară flori în cale-i.

În Pitești se prezintă prințului generalul Goleșcu, membru al locotenenței domnești și Ion Ghica, primul ministru și ministru de externe. După prezentarea autorităților locale, prințul se urcă în echipajul de curte, tras de opt cai și trece prin orașul împodobit cu steaguri, covoare, ghirlande de flori; lumea aruncă în trăsură flori și porumbei.

După un ceas, călătorii ajung în Golești, reședința familiei Goleșcu, care s'a distins întotdeauna prin patriotism și desinteresare. Mama lui Goleșcu, o femeie de șaptezeci și șase de ani, o demnă matroană, ale cărei nobile, clasice trăsături lasă a se întrevedea marea ei frumusețe de odinioară, primește pe prinț; ea este înconjurată de nepoți și nepoate.

La ceasurile opt se ia masa; întreaga familie ia parte. După masă, Goleșcu și Ion Ghica raportează prințului despre cele dintâi afaceri de guvern; prințul iscălește actul grației mitropolitului Moldovei, Calinic Miculescu, care se pusese în fruntea separatiștilor cu prilejul răscoalei din Iași dela 3 (15) aprilie.

Sosesc diferite depeși, vestind că turcii încep să ia o atitudine amenințătoare și că nu-i exclusă posibilitatea unei ocupațiuni a principatelor de trupele turcești.

Până noaptea târziu, prințul ține sfat cu miniștrii, cari îi fac o impresie foarte bună. La

miezul nopții, prințul, obosit de tot, se culcă; fi-rește, că de somn nu prea poate fi vorba.

A doua zi, de pe la ceasurile șase, prințul se scoală, să aibă vreme a-și face pregătirile pentru actul important al intrării în capitala țării sale. La ceasurile opt părăsește Goleștii, după ce mulțime bătrâne doamnei Goleșcu și familiei Racoviță pentru excelența ospitalitate în casa lor patriarhală. Trăsura, împodobită cu flori, e trasă de doisprezece cai, mânăți de trei surugii, în costume bogate în culori. Înconjurat de o ceată de călăreți și urmat de douăzeci de trăsuri, prințul aleargă din stație în stație pe o șosea bună; călătorii fac vreo douăzeci de kilometri pe ceas; la marginile satelor pitorești se înalță arcuri de triumf și țărani, în frumosul port național, salută cu puternice urale...

Cetele de călăreți și trăsurile sporesc din moment în moment, ca o lăvină. Drept escortă de onoare călărește în fruntea cortegiului o coloană de dorobanți cu săbiile scoase, care-i schimbă tot la zecă kilometri. În Ciocănești prințul Carol e întâmpinat de prințul Dimitrie Ghica, ministru de interne — un bărbat frumos, impunător, cu purtări elegante, care vorbește nemțește tot atât de perfect, ca și franțuzește. Aici prințul își schimbă costumul de călătorie, plin de praf, punând fracul, cravată albă și cordonul cu decorațiunile. Trăsurile părăsesc șoseaua, caii aleargă în goană pe șesul întins, de-a curmezișul, peste câmpii; pe la orele unu cortegiul e în preajma mănăstirii Cotroceni și îndată se arată turnurile Bucureștilor.

ct de vedere
o coloană,

„Ei, iacă! Se
en mi-a adus
ată pe masa
oul cu obser-

vedeam și dau
de var. Și
e scris, lângă
și lângă un
rată în Ger-

piatra aceasta

câtiva. Unuia

clipa, când

„Mult dacă are

ela liceul din

și și-l aruncă

parcă a lui e

o seară, când

ce îți piatra

la masă, am

apropiat de

mult la ceva?

el, uimit de

idee mare, fru-

de ea?”

„Să ai no-

slavă de idei

neau: nu știu

„Asta este

Câmpul Liber-

„A un fior din

em să citească

tot, se culcă; fi-

fi vorba.

„Prințul se

pregătire pentru

capitala țării sale.

„După ce mulți-

și familiei Raco-

în casa lor pa-

u flori, e trasă de

urugii, în costume

o ceată de călă-

răsuri, prințul a-

șosea bună; călă-

netri pe ceas; la

înaltă arcuri de

ort național, salută

„Spune că va respecta toate na-

memoriile fostului „prefect al legiunii“ *Vasile Moldovan* și alte broșuri despre luptele noastre din anii de restriște.

Blaj? O, îl cunoștea el prea bine, deși n'a fost nici când în el!

Mai era de lipsă să-i vorbească? Și totuși am făcut-o. Nu într'un ton patetic, căci tonul patetic strică de cele mai multe ori impresia. I-am vorbit confidențial, cum vorbești cu un prieten de al tău, cu care te întâlnești zilnic. I-am zis așa:

— „Tu știi ce s'a petrecut în Blaj.“

— „Da“, s'a grăbit cu ochi schinteitori de bucurie, să adeverească el. „Da, în duminica Tomii, pe câmpul Libertății...“

— „... au jurat patruzeci de mii de români, că vreau să fie români“, am întrebat eu și l-am întrebat: „Este lucrul acesta așa de însemnat?“

— „Da.“

— „Pentru ce?“

— „Pentru că...“

— „N-ar fi însemnat la alte neamuri din apusul luminat să spui că ești ceea ce ești, că ești și vrei să fi român, dar aici a fost însemnat. Fiindcă s'au găsit alte neamuri, cari ne-au luat în bătaie de joc românitatea noastră. A fost însemnat deci pasul, fiindcă au mărturisit ai noștri, că: da, sunt români, ori vreau alții, ori nu!“

Mă pricepea micul meu prieten, căci mă privea țintă în ochi.

L-am luat de mână și l-am dus la masă. Am deschis istoria lui *Gheorghe Barțiu* și am cetit împreună jurământul de pe câmpul libertății. Erau atât de clar exprimate toate în jurământul acesta.

— „Ce zici? are dreptate jurământul?“

l-am întrebat pe micul meu prieten.

— „Are.“

— „Pentru ce?“

— „Pentru că e frumos să-ți iubești neamul mai presus de toate, și jurământul cere așa.“

— „Ai dreptate. Un om, care nu ține la neamul, din care s'a născut, un om, pe care nu-l doare soarta ticăloasă a neamului său — dacă a ajuns neamul într'o soartă ticăloasă — și nu-și dă osteneala să-și ridice semenii din rușinea, în care trăiesc, omul acela e vrednic de dispreț, da, de *dis-pre-țu*l nostru... Ce mai spune jurământul?“

— „Spune că va respecta toate națiunile Ardealului, dorind ca și ele să respecte drepturile altuia.“

— „E mult ce cere?“

— „Nu.“

— „E cea mai de căpetenie și mai omenească dorință a jurământului. Ce ție nu-ți place, altuia nu face. Frați ca frații, nu altfel... Ce mai jură?“

— „Jură că va lucra spre desființarea iobăgiei.“

— „S'a întâmplat. Mai departe.“

— „...la păzirea dreptății, la înaintarea binelui umanității, a națiunii române și a patriei noastre.“

— „Da, iubite prietene al meu. Vezi tu? toate acestea se țin lanț. Dacă lucră-

pentru ai tăi, lucră pentru patria ta, lucră pentru omenime. Dacă ai tăi au o soartă bună și patria înflorește. Numai și ceilalți să vrea același lucru. Și cum se sfârșește jurământul?“

— „Așa să-mi ajute Dumnezeu și să îmi dea mântuirea sufletului meu! Amin!“

— „Cuvinte de aur! Așa au spus toți oamenii mari, cari s'au luptat pentru adevăr și dreptate. Conștiința, ea este tribunalul cel mai mare. După ea să lucrezi.“

Am pus piatra la locul ei de onoare și am condus pe prietenul meu, care pleca, până la ușă.

Când m'am întors și am vrut să scriu, nu am putut, câtva timp. Imi veneau alte gânduri în minte, nu cum ar fi fost cu cale să le aștern pe hârtie, atunci.

Vedeam câmpul libertății din Blaj, într'un răsărit de soare... Colo turlele bisericice, colo Târnavă... Drumurile păreau niște ștergere naționale — veneau satele românești la adunare... Multe, multe sate. Câtă frunză și iarbă, tot săteni. Ici colea câte un teolog, un dascăl, un preot. Fremăta zarea... Parcă-l vedeam și pe Bărnuț și pe Iancu și pe „tata Axente“... Parcă auzeam glasul lui Bărnuț, cum cere drepturi pentru ai mei, rezolut, îl vedeam chiar pe el vorbind, cu gesturi puține, cu glasul tremurător de sbucium sufletesc... Și mai vedeam ceva... O casă mică, dărăpănată, la marginea Albei-Julie: casa, în care a trăit Avram Iancu și a fost bătut... Și mai zăream ceva: mormântul lui Avram Iancu, sub gorunul lui Horia, în Cebea. Vai, cât de sărăcăcios, cât de dureros de sărăcăcios!... Și mai priveau ochii mei la ceva: la altă piatră de mormânt, la cea din Avrig, unde doarme somnul de veci *Gheorghe Lazăr*, lângă biserica românească.

Toate mi le-a adus aminte piatra asta de var de pe masa mea de scris, toate bucuriile și durerile neamului meu din Ardeal.

Piatră de var? Piatră de durere și de bucurie, piatră de înălțare sufletească! Înălțare, fiindcă mă îndeamnă să ridic fruntea, să fiu mândru că înaintașii noștri au știut să sufere atâta pentru dreptate, să ridic fruntea și să zică: am fi lași să n'avem chiar numai dorința de a pași pe urmele lor cinstite, de a ne îndeplini datoria față de neam!

Tu, piatră de var! Nu te-aș da pe un bloc întreg de marmoră de Carara!

A doua zi dimineața am chemat pe tânărul meu prieten la mine. Era o zi frumoasă. L'am luat de braț și am făcut câțiva pași: în apropierea locuinței mele era mormântul lui *Andrei Murășianu*, bardul nostru național. Am deschis poarta și am intrat la împărăția morților.

Cine a spus că un cimitir e ceva grozav? Te poți plimba atât de liniștit pe promenările lui și poți să te gândești atât de bine la ce e viețuța unui om.

Grădinarul stropea un mormânt și cânta. Roze și catifelute pe morminte proaspețe.

Am mers lângă zid, unde e înmormântat *Andrei Murășianu*.

— „Vezi“, am zis prietenului meu. „aici doarme unul, care și-a îndeplinit datoria. Într'un moment de inspirație, a turnat suferințele neamului său în câteva strofe iar strofele astea au prins aripi și trăiesc, dându-ne îndemnuri de luptă pentru drepturile noastre.“

Era atâta liniște în cimitir, încât îți venea să lăcrămezi de fericire sufletească, căci liniștea asta se transplanta asupra sufletului tău întreg. Era liniștea, care-ți da puteri nouă de viață, liniștea, care te făcea să gândești la luptele viitoare pentru ce este bun și cinstit.

Și am plecat. De după gratii ne privea mormântul lui *Murășianu* încă mult timp. Fără piatra de var poate că nu l-aș cerceta atât de des...

DISCURSURILE

rostitute la adunarea poporală dela Hațeg

Dr. Vasile Lucașcu.

Frați iubiti și dulci surori!

Mărturisesc, că atunci când am stat înaintea unei adunări, care înfățișa toate popoarele din lumea cunoscută, m'am simțit pătruns de o adâncă emoțiune, pentru că simțeam în sufletul meu marea răspundere ce o am, când cuvintez despre soarta, despre rolul, despre drepturile, și despre viitorul neamului românesc. (Trăiască). Mi-a dat putere, conștiință, că ce spun, este adevăr și dreptate. Acum când stau în fața d-lor voastre, mă pătrunde un sentiment de o adâncă iubire, de frate către frate și precum acolo, și aici mă întărește gândul să spun cuvântul de adevăr și de dreptate, căci numai cu cuvinte de adevăr și de dreptate ne putem afirma, ne putem cuceri drepturile. În fața lumii mari noi stăm cu o întrebare și suntem datorii cu un răspuns. Spunem, care e soarta noastră și afirmăm, că aceasta soartă a ajuns a fi nesuferită, dar atunci se naște întrebarea: pentru ce suferiți voi soarta aceasta? Ce să răspundem la aceasta întrebare, căci o deslegare se impune. Mărturisim cu toții, că soarta noastră e nesuferită. (Așa!) Dacă e nesuferită, urmează dar să nu o suferim. Apoi fraților, vedeți, că pot să ne rădă în față, căci dacă ne plângem și declarăm, că soarta noastră este de nesuferit și totuși o suferim și azi și mâine și poimâne, ce va fi cu noi? Atunci vine cealaltă parte a feței și trebuie să ne întrebăm, ce e dar de făcut? Trebuie cu mare înțelepciune să răspundem: ca să ne mântuim noi și vrednicia de popor și conștiința de dreptate și marea răspundere ce o avem în fața omenirii întregi. Pentru că dacă ne-am pierde noi cumpătul, așa precum și-l pierde acei cari ne provoacă, atunci ușor am putea răspunde! Vedeți ce se petrece la o alegere de deputat numai: dacă noi am răspunde prin fapte la provocările ce ni-se fac la alegeri, ce ar urma?

Șiroaie de sânge și război civil! Să-i ferească Dumnezeu pe ei ca să nu se îndrepte relele, și într'adevăr să fim siliți prin fapte să răspundem la provocările ce ni-le fac.

Dar nu am făcut în trecut lucrul acesta și am nădejdea, că se vor îndrepta lucrurile prin vărutea noastră și că nu vom fi siliți în viitor să răspundem prin fapte.

O revoluțiune nu se provoacă în mod măiestrit; nebun e acela care duce poporul la vărsări de sânge, doar istoria spune, că revoluțiunile, la vremea lor, dacă cărmuitorii nu au fost cuminte, nu s'au putut împiedeca. Noi nu voim vărsări de

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

sânge, noi nu pregătim revoluțiunii, dar îi facem atenți pe ocârmuitori, că păcătuiesc împotriva chemării lor, când nu ne lasă să ne dezvoltăm liberi și neîmpiedecați în ființa noastră națională românească.

Dar dacă nu voim să răspundem cu revoluțiune la provocările lor, este totuși o revoluțiune, care trebuie să o susținem cu vrednicie: este revoluțiunea științei, a ființei noastre înțelepte împotriva neînțelepciunii lor. Aceasta ce însemnează? Că trebuie să dovedim aici, în parlament, prin ziare, înaintea lumii culte, că noi avem cele mai frumoase rezultate, că și lumea cultă cu noi este și precum a zis cineva dintre antevorbitorii noștri: cu noi este și Dumnezeu!

Noi trebuie să dovedim aici, în biserica noastră, în școlile noastre, în familia noastră, în casa orașului, în comitat, în parlament și înaintea Tronului Majestații Sale și înaintea lumii întregi, că noi avem dreptate.

Se lucrează împotriva noastră întâi și întâi în numele ideii de stat? Dar ce este aceasta: stat? Ce este casa pentru familie, ce este patul pentru bolnavi, ce este poliția pentru oamenii iubitori de ordine, ce este cătana pentru apărarea țării? Ce este judecătoria, pentru ce-i ce-și caută dreptul și dreptatea? Statul este scutul nostru, statul este mama noastră cea bună — adevărat așa ar trebui să fie. (Răsete.)

Dar așa este statul nostru? Iată dară o idee de stat, care nu a stat și față de această idee de stat, care este tocmai împotriva chemării statului, noi ne luptăm și zicem: Statul, ocârmuirea, adevărat autoritatea, guvernul, ministrii și toate diriguitorii statului, trebuie să arete în toate instituțiile statului ființa obștei a cetățenilor, și să-i ocrotească pe cetățeni în toate drepturile lor, mai ales de lege, de limbă, de avere și de cultură, și dacă din întâmplare statul în ocârmuirea sa trebuie să arete ființa aceasta compusă din mai multe popoare ale statului. Sau cum? Noi suntem de vină, că ne-a lăsat Dumnezeu pe noi români? Să vie cineva în numele unei idei de stat, luată din stele, din lună, iar nu din inimile cetățenilor și să zică, tu române lasă-ți mamă și tată, moșii și strămoșii tăi, limba și legea ta și vino tu și strămoșii tăi, limba și legea ta și vino tu și strămoșii tăi, păpușica ce ți-o dau eu din mâna mea! Unul ca acesta ar fi nu numai prost, dar și rău, pentru că ar cere dela mine, ar pofti dela mine să-i dau ceace mi-a dat Dumnezeu ca un talant de care sunt răspunzător, precum străbunii mei au fost răspunzători înaintea mea. Așa sunt și eu răspunzător pentru talantul acesta înaintea viitorului, înaintea nepoților, strănepoților și neamurilor viitoare. (Trăiască!)

Așa dar statul trebuie să ocrotească de o potrivă pe toți, să ocârmuiască cu dreptate pe toți cetățenii săi și dacă sunt de mai multe limbi, dupăcum cer mai multe limbi, dacă sunt mai multe națiuni, dupăcum pretind mai multe națiuni. Sunt state cu o singură națiune, cum e Italia, Franța, Spania; sunt țări cu mai multe limbi și cu mai multe nații, cum e Austria, Elveția, Belgia, Ungaria, și Turcia, care încă poate ne va face de rușine peste câțiva ani. În aceste state compuse din mai multe popoare ce se întâmplă? Vedeti, în Elveția, francezul, neamțul, italianul, fiecare trăiește în viața sa națională negenat, nebănuit, deși e țara franceză lângă Geneva și cantonul francez și sunt francezi elvețieni, dar nu simt nevoia să se alăture cătră marele stat francez. Totasemenea nemții și italienii. Pentru ce? Pentru că sunt fericiți în țara lor. Iată ideea de stat înțelepțește aplicată, și o idee de stat prostește aplicată — cum se întâmplă la noi. Așadar cu ideea de stat n'au dreptate. Să vedem mai departe, care este puterea lor, temelia lor, politica față de noi? „Limbă de stat”. Dar v'ati gândit, ce însemnează cuvântul acesta: limbă de stat? Unde ați văzut limbă de stat? Ați văzut limbă românească, limbă ungurească, nemțească, turcească, ce vreți, dar limbă de stat unde ați văzut? O limbă de stat de sine stătătoare nu există. Și nimeni pe lume, nici individ, nici popor, nimeni nu are dreptul de a impune limba sa altui popor. (Trăiască!) Acesta este principul, gândirea temelnică a naturii, este voiața lui Dumnezeu, ca fiecare să trăiască în limba sa și dacă odată e legea firei ca un individ sau popor să trăiască în limba sa națională, d'apoi îmi pierd eu dreptul acesta când mă întrunesc cu alt popor pentru a alcătui un stat? Nu numai că nu pierd, dar câștig în chestiunea dreptului, că aflându-mă liniștit și odihnit în patria mea, în țara mea, în care numai eu limba și ființa mea națio-

nală pot trăi cu atât mai vărtos să-mi îndeplinesc datoria față de țară, jertfind averea, sângele meu și al fiilor mei.

Așadar, în chestiunea aceasta, iată onorată adunare, că dușmanii noștri politici iar n'au dreptate. Din contră, noi avem dreptul, ca să putem trăi cu limba noastră, în țara, pe care cu alte popoare o alcătuim. Dar atunci se va zice: cum să fie atâtea limbi și națiuni în țară? Firește! Câte a lăsat Dumnezeu! (Așa e! Trăiască!) Prin urmare aici numai un singur mod este de a deslega înțelegerea aceasta mare: bunăînțelegere a acelora: fiii națiunii române să se înțeleagă cu fiii de alte națiuni, ca pentru buna noastră conviețuire cât să jertfim din drepturile noastre? Tot așa cum e în Elveția, unde italienii, francezii, germanii trimit delegații lor în așa numitul consiliu federal central și se înțeleg cum să-și folosească limba lor în afacerile statului, dar în biserica lor, în școlile lor, în judecătoriile lor, în viața în care e îndreptățit cetățeanul să trăiască cu familia sa, acolo cu limba sa națională trăiește. Așa trebuie să fie și la noi. Nu este limbă de stat, într'un stat polietic, și limbile statului sunt limbile naționalităților. Așa suntem și cu chestia votului universal. Noi susținem, că drept de vot să aibă fiecare cetățean care contribuie la susținerea statului. Ba nu, zic ei. Trebuie să dăm drepturi la toți cetățenii. Dar cum? Așa, că prin lărgirea dreptului de vot să ne susținem hegemonia și supremația. Ce e aceasta în veacul al XX-lea? Hegemonie, adevărat stăpânirea unui popor asupra altuia? A făcut Dumnezeu popoarele pentru libertate, sau le-a făcut pentru robie? Slobode le-a făcut, ca să-l laude pe Dumnezeu în firea și ființa lor. Așadar și atunci când noi cerem pentru toate popoarele, pentru toți cetățenii deopotrivă dreptul votului universal și atunci noi ne arătăm superiori! Prin lupta aceasta de idei și de gândire nu numai că-i învingem, dar la pământ umilim toate sforțările lor cu gândiri scrinate. (Trăiască!)

Să mergem mai departe, onorată adunare, să luăm din fir în fir toate treptele vieții unei națiuni: ați auzit că se atinge de școala noastră, de biserica noastră, acum până și la rugăciuni vor să se atingă. Auziți voi mamelor, voi care până acum ați luat pe genunchi pe dulcii și dragălașii voștri copilași ce v-a dăruit Dumnezeu și i-ați învățat în limba străbună să zică: „În numele Tatălui și al Fiului și al sf. Duh” scl. nu auziți că vin acei mișei să te silească ca de amu când veți lua iarăși în brațe pe scumpii voștri copilași, apoi să auzi că-ți îngâna vorbele spuse în limba neînțeleasă de tine? Da se poate lucrul acesta? (Nu se poate! Jos cu ei.) Iată și aici cât de înalți suntem noi peste acești politicieni! Noi cu mintea firească, cu afirmarea noastră, după legile naturii, față de ei cu pretențiunile lor nejustificabile. Noi cu ideile mari de libertate, egalitate și fraternitate: unde sunt ei cu ideile acestea? Noi le voim în faptă și ființă pentru noi și pentru ei și pentru toate popoarele.

Să stabilim prin urmare un lucru bine: în țara aceasta sunt popoare asupritoare și popoare apăstate: maghiari, români, slovaci, sârbi, sași, nemți și e o clasă privilegiată, o clasă domnitoare, care vrea să stăpânească. — În potriua acestor uneltiri, care se numește sistem politic, care stăpânește în Ungaria, noi, în numele umanismului, în numele omeniei, în numele libertății și în numele civilizațiunii trebuie să ne ridicăm, și cu toate puterile, cu toate armele dreptății și ale minții, trebuie să ne luptăm în potriua acestor dușmani, căci acei cari sunt dușmanii noștri, sunt dușmanii omeniei, ai civilizațiunii, ai tuturor popoarelor, (Jos cu ei). Acestea am dorit să vă spun, pururea am avut în inima mea ideea această sfântă de libertate, egalitate și frățietate. Acum, când număr mai mulți ani, ca acum 10 ani și înaintea cu etatea și cu zilele, cu atât simțesc în mine întărindu-se ideile acestea de libertate, egalitate și frățietate. (Bravo, ovațiuni), și dacă timpul va cere înainte de m'asi coborî în mormânt, steagul, așa lua steagul libertății, egalității și a frățietății și l'as purta peste toată români-mea, să falfăie strigând jos cu tirania, să trăiască libertatea, egalitatea și frățietatea între toate popoarele!! (Prelungite ovațiuni).

dr. A. Vlad

(Ovațiuni.)

Iubiți frați, stimați alegători!

Pentru ce ne-am întrunit noi aici? Iată vă spun eu: ca să aducem aminte acelora, cari au făgăduit votul universal să-și împlinescă făgăduiala

aceea. Ne-am întrunit de aceea, pentru că noi vedem, că făgăduielile domnilor e bucuria proștilor și noi nu mai suntem proști să credem în făgăduielile lor, pentru că vedem, că două guverne au trecut, cari au avut în programul lor sufragiul universal, cel dintăiu nimic n'a făcut și nici acesta nu vrea să facă o lege cinstită și dreaptă, care să corespundă cuvântului dat. (Jos cu ei.)

Fraților, acei cari au luat parte la alegeri, știu că toți deputații, cari au venit și au zis că candidează, au spus în programul lor, că vreau să facă lege despre votul universal și au trecut doi ani aproape și n'au făcut nimic și acum zic, să vedem cum să o dregem și să facem, așa, ca totuși poporul să nu capete nimic! Apoi fraților, d-voastră trebuie să știți, că dreptul de vot este cel mai mare drept și cel mai sfânt, pe care îl are cetățeanul într-o țară. De aceea-i apucă frigurile pe domni aceia când e vorba de sufragiul universal, căci știu bine, că atunci când se vor face legi cinstite și drepte, li-se va lua din mână puterea și se va lua cuțitul din mâna lor, căci astăzi și cuțitul și pânea e numai în mâna lor. Aceia, cari au puterea politică în țară, aceia cari au dreptul de vot, aceia sunt stăpâni asupra țării, aceia sunt stăpâni asupra muncii d-voastre, aceia sunt stăpâni asupra vieții d-voastre chiar! Apoi, fraților, dacă e bine, ca poporul să plătească birurile și dările, dacă e bine să-și verse sângele pentru țară, trebuie să fie copt și pentru aceea, ca să capete dreptul de vot, ca și el să aibă cuvânt când e vorba, ce să se facă cu banii, pe cari îi plătește, cu cătanele, pe care le dă. (Așa e! Trăiască!)

D-voastră știți bine apoi, fraților, că cine împarte, parte își face (Așa e) și tocmai așa stăm noi și cu puterea politică și cu influența politică. Cei cari astăzi dispun asupra țării, cari astăzi au dreptul de vot, cei cari au dreptul să aducă legi în numele poporului, știți d-voastră cum au întocmit legile acelea: le-au întocmit așa, ca greutatea cea mare să nu apese pe ei, ci pe acei cari n'au cuvânt. (Așa este cu adevărat.)

Fraților, când beai rachiu plătești dare, când mănânci carne plătești dare, când mănânci sare plătești dare, numai aerul a rămas încă să nu fie supus la dare. (Răsete.) Tocmai pentru că toate sunt impuse, de aceea trebuie să cerem, ca poporul să-și capete drepturile lui, ca el să spuie cum să fie întocmite birurile și că așa să plătească, cum pot plăti. Apoi fraților, domni aceia nu vreau aceasta și între ei cel mai mare dușman al poporului și al votului universal e d. prof. Tisza István (Jos cu el), care întru atât e de dușman poporului, că zice, că poporul nu se știe folosi de drepturile lui. Fraților, eu mă tem că nu de aceea, nu vrea Tisza să ne dea votul universal, pentru că nu am ști să ne folosim de el, ei cred, că de aceea nu vrea, fiindcă prea bine știe, că prea bine vom ști să ne folosim de dreptul nostru și că vom ști să măturăm pe acei, cari vorbesc una și fac alta și vom trimite în sfatul țării astfel de bărbați, cari să lucreze pentru binele poporului, pentru binele mulțimei și pentru îndreptarea soartei sale. (Trăiască.)

Fraților, partidul nostru național a fost poate cel dintăiu dintre partidele din țara noastră care a luat în programul său votul universal. Nu numai în programul nostru din 1881, ci și în cea dintăiu adunare mare și falnică pe care am ținut-o la 1848 la Blaj s'a vorbit de votul universal, de atunci putem noi să zicem că s'a început o viciață națională la noi. Pe câmpul libertății, în programul votat pe câmpul libertății s'a pus votul universal, pentru că fraților bine au știut înaintașii noștri, că poporul român numai atunci poate să-și schimbe soarta sa când tot poporul va ajunge să fie stăpân, să nu fie slugă cum a fost înainte de 1848 când nu-l întreba nimeni: poți plăti? cum să fie legile? fără-l pune în jug, îl ducea cătană, făceau ce voiau domni cu el. Ca poporul să ajungă la o soartă mai bună trebuie să fie liber și ca fiecare cetățean să-și aibă dreptul său de vot. Iată fraților pentru ce trebuie să ne luptăm noi ca cât mai curând să ni se deie votul universal și tocmai de aceea și mai ales de aceea trebuie să luptăm pentru că vedem că aceia cari ar trebui să facă aceea lege și cari au făgăduit că o vor face au uitat făgăduielile.

Vedeți că contele Khuen-Héderváry (Jos cu el) care zice că poporul nu e copt, stă sub tutela lui Tisza (Jos cu el) și vedem, fraților, că Tisza, — și aici e păcatul păcatelor noastre — nu se simte nici el destul de tare să împiedece reali-

zarea votului
locul nos
(Jos trăd
mân într
zadar și
aceleam
nu româ
fie, numa
și luptă
trădătorii

Fra
mai spun
inimă, ca
pliniți d
după cu
pretind.

Da

turor chi
când toț
nostru n
locul nos
stru se v
să ne aj

Fra
românes
rașul acc
am avut
în tot i
ceput-o
veste, în
totdeauna
spus at
răde cu
trucă ve
du-se fe
parte în
meri pe
fericire

As
încă are
cu celal
văzând
iuri, un
cium, cu
toate el
stare ap
tre cari
neamulu
să și pl
juns în
tors po
nu va p
trebuie
parte. (

N
nostru
por, car
de grele
și în fi
face ne

F
nea rom
țara are
multe s
inzădar
libertă
an nu
popor

A
iobăgie
parte i
nal rom
scutură
și iobă
om e
oricât
trucă t
stăpân
vem pe
vrem!
mulțim
mim n

Asortii

zarea votului universal și-și caută tovarăși în milocul nostru, caută printre noi coada de topor (Jos trădătorii). Apoi fraților, noi, și poporul român întreg trebuie să spunem sus și tare că înzadar își caută unelte în mijlocul nostru căci acelea nu mai numără nimic. Numai până atunci un român, fie oricât de sus pus, vladică chiar să fie, numai până atunci are trecere până când simte și luptă cu poporul său. (Așa e! Jos Mangra! Jos trădătorii).

Fraților, timpul e înaintat, nu voiesc să vă mai spun multe. Numai una țin să vă rog din inimă, ca totdeauna, la toate ocaziunile să vă împliniți datoria de români după conștiința d-voastră după cum interesele mari ale neamului nostru pretind.

Dacă fraților, va pătrunde în conștiința tuturor chiar și în cea din urmă colibă românească, când toți vor fi soldați credincioși ai partidului nostru național și nu mai vor fi trădători în mijlocul nostru, atunci, fraților, soarta neamului nostru se va îndrepta și trebuie să se îndrepte. Așa să ne ajute Dumnezeu! (Trăiască!)

V. Goldiș

Fraților, la multe adunări de ale poporului românesc am luat parte în viața mea. Aici, în orașul acesta, încă am fost, sunt acum 16 ani și am avut fericirea, acum 16 ani, ca și acum să țin tot în piața aceasta o vorbire, pe care am început-o așa: că am învățat de la maica mea o poveste, în care se vorbea de un împărat, care avea totdeauna un ochiu plângând și celalalt răsând. Am spus atunci, că împăratul acela avea obiceiul de a rade cu un ochiu și de a plânge cu celalalt, pentru că vedea pe de o parte în casa sa sălășluindu-se fericirea în copiii lui crescând, dar în celalaltă parte înima lui era înegurată de dureri și de temeri pentru viitorul acelor mici mlădițe, a căror fericire era bucuria lui cea mai mare.

Astăzi, fraților, geniul neamului românesc încă are prilejul să rădă cu un ochiu, dar să plângă cu celalalt: se bucură geniul neamului românesc, văzând poporul acesta stând aici pe aceste plaiuri, unde l-a adus un mare împărat și văzând cum, cu toate greutățile, cu toate necazurile, cu toate chinurile ce au dat peste el, totuși a fost în stare aproape 2000 de ani să-și ție aceleași hotare între cari a fost pus. Dar, din nenorocire, geniul neamului nostru are cauză cu celalalt ochiu să să și plângă, pentru că vede poporul românesc ajuns în stare așa de tristă, încât în inimile multora poate să incolțască temerea, că acest popor nu va putea să supoarte toate greutățile, pe cari trebuie să le învingă, ca să poată trăi mai departe. (Așa e).

Noi însă fraților trebuie să mângâiem geniul nostru românesc, să-i dăm speranța în acest popor, care a putut să trăiască în împrejurări atât de grele 2000 ani: acest popor are în vinele sale și în ființa sa puteri atât de mari, încât îl vor face nemuritor.

Fraților, până acum poporul românesc, națiunea română în Ungaria și Transilvania a fost în țara aceasta numai slugă la alții (Așa e!), a robii multe sute de ani în jugul cel greu al iobăgiei și înzădar a venit anul 1848, înzădar a venit anul libertăților, pentru că poporul nostru nici în acel an nu și-a câpătat libertatea, care se cuvine unui popor.

A primit poporul românesc în 1848 ștergerea iobăgiei celei trușești, dar i-s-a lăsat și mai departe iobăgia cea sufletească. Noi, partidul național român din Ungaria și Transilvania, vrem să scuturăm de pe ființa și viața poporului românesc și iobăgia lui cea sufletească. (Trăiască). Dacă un om e numai slugă la altul, atunci fraților, fie el oricât de harnic, el nu poate să se ferească, pentru că toată harnicia lui servește spre îmbogățirea stăpânului său. Noi însă, fraților, nu vrem să avem peste noi stăpâni străini mai departe. (Nu vrem! Așa e) Pentru aceea, fraților, noi nu ne mulțumim cu libertatea individuală, nu ne mulțumim mai mult cu aceea, că ni se spune înaintea

judecătoriei: tot atâta dreptate ai, câtă au și alți oameni din țara aceasta; nu ne mulțumim cu aceea, că ni-se zice: cătane dau și ungurii și românii de o potrivă, nu ne mulțumim cu aceasta, ci noi, fraților, pretindem, ca despre soarta noastră noi să hotărîm! (Așa trebuie). Asta va să zică: *drepturi naționale*. Nouă nu ne trebuie numai drepturi individuale, ci *drepturi naționale*.

A fost leul dela Șişești, părintele părinților dr. V. Lucaciu (trăiască), a fost departe acolo în cetatea cea mare a lumii, în capitala universului la Londra și a auzit el vorbind pe un măestru al cuvântului, pe un om străin, un mare învățat cum zicea înaintea tuturor neamurilor care erau reprezentate, tocmai despre noi vorbind, l-au auzit spunând că nu e destul să se zică că într-o țară cineva e liber pentru sine, dacă e slugă și robii ca fiu al unei națiuni. Noi nu putem fi liberi numai ca indivizi, *trebuie să fim liberi ca națiune românească în țara aceasta. (Trăiască)*.

Fraților, până când nu vom avea libertatea națională, până atunci toate năzuințele noastre pentru fericire vor fi zădărnice, căci ori cât de buni să fie stăpânii noștri, să zicem că vor fi poate unii din fire buni, dar noi tot nu vom fi fericiți, dacă vom fi slugi la stăpâni buni. Nouă nu ne trebuie stăpâni de fel, pentru că vrem ca singuri să ne fim nouă stăpâni. De aceea, fraților, noi cerem și zicem că la alegeri nu e destul pentru noi votul universal, căci și pe acela o să-l falsifice, cum au falsificat și celelalte legi, pe care ni le-au dat cu o mână pentru ca apoi cu tot felul de minciuni iar să ni-le iee. Noi, fraților, cerem ca românii să fie deosebiți de celelalte neamuri, cerem ca cercurile electorale să fie împărțite după naționalități, ca în cercurile românești numai românii să aibă vot și numai românii să poată fi aleși în cercurile acelea. Apoi, fraților, dacă românii nu vor ști să-și aleagă oamenii spre binele lor ei să fie de vină, dar, să nu se mai poată întâmpla ca voi având dreptul alegerii să fiți siliți a alege pe Rozenberg. (Jos cu jidanul! Riset).

Fraților, dreptul electoral numai atunci va fi cu dreptate, când el se va da națiunilor și nu indivizilor. Noi, cei trei milioane de români din țara aceasta avem dreptul, după cum e numărul deputaților astăzi, ca să avem cel puțin 70 deputați în casa țării (Trăiască) și trebuie să-i avem căci așa cere dreptatea și dacă pot ei acum 40—50 să țină carul țării în loc să nu poată face guvernul nimic de 40—50 deputați, ce n'am putea obține noi dacă am fi în casa țării 70 de inși, ce bunătăți n'am putea trage și pentru noi! (Trăiască)

Fraților, în casa țării, când eram vre-o 25 naționaliști acolo, cu frații celorlalte popoare am fi putut face și noi poate o mică obstrucțiune cum se face astăzi, dar, fraților, noi dacă numai ne deschideam gura și vorbeam, cum nu-i plăcea președintelui, zicea cătră deputat: stai jos, nu e slobod a vorbi mai departe, iar pe ei îi lasă ca să oprească carul țării în loc. Pentru ce? Pentru că sunt toți de un neam și se înțeleg pe sub subă tare bine (Așa e!). Vrem fraților să ajungem și noi acolo să avem putere politică care să fie în stare să delature guvernul dacă va face nedreptăți poporului român. La aceasta nu putem ajunge altfel decât numai așa dacă se vor face alegeri după naționalități. Cerem, fraților, pe lângă împărțirea cercurilor după cadastru național, cum se zice, după cercuri naționale, cerem ca și comitatele să fie împărțite după naționalități, căci e lucru rușinos și nedrept spre pildă ca în comitatul Hunedoarei unde cel puțin 92 din o sută sunt români, la comitat să poruncească unguri și jidani.

Noi vrem să-i avem pe unguri ca frați dar nu ca stăpânitori și poruncitori. Noi făgăduim, după cum am ținut credința către tron și patrie mii de ani de când stă țara aceasta, așa să o ținem și mai departe, dar nu ca slugi ci ca oameni liberi. Și mai vrem, fraților, ca pe noi, în treburile noastre judecătorești să nu ne judece străinii, că aceia nu ne cunosc, vrem să avem judecătorii noștri români. (Trăiască!).

Asta vi se pare ca un vis, ca ceva minune,

dar împărății cari au stăpânit lumea s'au făcut praf și pulbere, dar mi te aceea care se razemă pe nedreptate și pe sclăvie? Să nu credeți că ceace este astăzi trebuie să rămână în vecii vecilor. Nu e lege care să nu se poată strica, ca să faci alta mai bună. Adevărat este un lucru: că aceia pentru cari sunt bune legile, vor face totul ca să nu se schimbe, ba vor zice că aceia, cari vor să schimbe legile rele, sunt trădători de patrie și trebuie închiși în temniță.

Fraților, toți trebuie să capete dela noi pilda că nu ne temem de temnița lor. Un popor, care se teme de temniță, acela nu e vrednic de libertate.

Popoarele, fraților, popoarele cele harnice, cele viteje, numai libertatea lor individuală au jertfit-o pentru fericirea lor viitoare, dar în multe rânduri și-au vărsat sângele șiroaie pentru drepturile și fericirea lor.

La noi nu e de trebuință aceasta jertfă, fraților, dar e trebuință ca noi ca fierul să ținem la dreptul nostru românesc.

Când nu se va mai afla român blăstămat, care să-și deie votul pentru altă lege și alt neam, când nu se va afla nici unul, atunci națiunea românească a învins. (Trăiască!). Dar, fraților, până când se va afla un singur român (piară!), care să voteze cu jidovii sau alt străin de neamul său, unul singur, până atunci nu suntem vrednici să fim națiune liberă și independentă. (Pentru două coroane se vinde!).

Fraților, a noastră chemare e să vă însuflețim pentru ideea aceasta, să vă arătăm calea pe care vă puteți feriți, a dvoastră datorință este să ascultați pe cei cari vă voesc binele. (Mulțumim și noi). Și noi, fraților, suntem cei mai expuși. Iată acela, care a umblat acuma în țări străine, care s'a dus în Anglia ca să rostească cuvânt pentru națiunea românească din Ungaria și Transilvania (Trăiască părintele Lucaci), omul acela fraților, nu s'a sfiit să stea 6—7 ani în temniță (Trăiască) pentru drepturile națiunii (Trăiască) și noi, fraților, unii din noi, pentru cinci băncute să ne vindem neamul nostru! (Rușine să le fie ticăloșilor!) Pildă trebuie să luați, fraților, dela acei cari jertfesc pentru Dvoastră și fiecare român trebuie să se facă un adevărat martir pentru cauza națiunii noastre. Eu am nădejdea că așa din adunare în adunare cum am umblat și vara aceasta în toate părțile, mereu, incetul cu incetul, totuși se va închea odată neamul acesta nefericit și se va preface într-o stâncă puternică de care toate încercările acelor cari vor să ne țină în sclăvie, se vor frânge. (Trăiască la mulți ani).

Veți fi obosit de atâta vorbire și mai sunt cari au să vă vorbească, pentru aceea nu lungesc vorba mai departe. (Ba să auzim). Voi repeți deci și eu rugarea ca acei cari sunt aci, să primească în inimile lor ca în pământ bun roditor vorbirele auzite și să le ducă mai departe din sat în sat, din casă în casă, din colibă în colibă. Mai ales Dvoastră cei de pe valea frumoasă a Hațegului aveți datorința să fiți pildă celorlalți, căci de aici, din plaiurile acestea, din sângele Dvoastră a răsărit cel mai mare viteaz al țării acesteia Ion Corvin și fiul său regele Matia. Pe atunci nu era încă vorba de naționalități și românul s'a putut impune țării și i-a adus gloria, pe care ungurii o reclamă pentru ei, pe când e gloria sângelui românesc. Un astfel de popor e vrednic de o soartă mai bună și n'are lipsă decât să se trezească odată din noaptea în care l-au zăpăcit străinii și în care neștiința l'a băgat.

Când veți fi treji cu toții și o să voiți prin faptele voastre mântuirea neamului vostru, atunci să știți că acest neam de fapt s'a și mântuit.

Vă mulțumesc că m'ați ascultat. Să trăiți! (Trăiască).

Prima fabrică de trăsuri de pe câmpie.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continuarea stradei Maros).

Asortiment stabil de mai mult de câte 40 bucăți! **calese diferite la dispoziție!** Telefon 439. Preț curente se trimite gratuit și franco!

Cercetarea pentru alegerea dela Orăştie. Ieri dr. Nicolae Ujvárossy jude la Curtea de apel din Cluj a început cercetarea în chestia alegerii dela Orăştie. Jidanul Farkas Pál este apărat prin avocatii dr. A. Tetétleni și E. Szegő. Apărătorul românilor este d. dr. Victor Bontescu din Hațeg. Înainte de ascultarea martorilor avocatul dr. Tetétleni a prezintat președintelui dr. Ujvárossy în traducere ungurească articolul din nrul 33 al „Libertății”.

Între alte articolul acesta cuprinde următoarele:

„Ei, martorii, vor fi întrebați să spună, sub jurământ, ce știu despre felul cum s'a lucrat din partea oamenilor lui Farkas pentru cumpărarea prin mâncări și beuturi și prin bani, a alegătorilor ca să voteze cu ovreul numit și cum au fost hrăniți pe sate înainte de alegere, cum au fost închiși în sala hotelului „Transsylvania” și ce s'a petrecut în aceea sală (de s'o afla un om de omenie să spună drept toată porcăria ce s'a petrecut în aceea sală, care se prefăcuse pe 2 zile în crăsmă ordinară puturoasă, și în dormitor fără paturi, ci așa cu tăvăleală pe jos și chiar closet, că nu-i mai lasau pe oameni afară nici la nevoie, de frică că le fug). — apoi las' de n'o avea ce auzi județul trimis dela tablă!

E aci vremea când se vor vădi bunii și răii, cei stăruitori în păcat și cei pocăiți creștinește!

Vom urmări cu toată luarea aminte aceste ascultări și vom aduce amănunte despre cei ascultați, arătând care cum s'a purtat...”

Așa se vede, că sfatul înțelept al „Libertății” a băgat multă „frichi” în oasele perciunatului Farkas. Se teme perciunatul, că ieșind adevărul la iveală mandatul dela Orăştie ...s'a dus...

Pressa europeană și boscăria lui Khuen. Am arătat cum prim-ministrul Khuen, sub pretext că vrea să ia în deaproape cercetare chestia reformei electorale, în realitate a găsit mijlocul s'o amâie din nou la calendele... ungurești. În același timp contele Khuen a știut să prezinte Europei „gestul” său ca un mare act democratic.

În adevăr, nu numai întreaga presă vieneză, afară de ziarul socialdemocrat „Arbeiter Zeitung”, au adus elogii guvernului unguresc pentru atitudinea lui atât de... „favorabilă” votului universal, dar și o sumă de ziare importante, din toate capitalele europene, s'au grăbit să se entuziasmeze.

Nu mai începe vorba, că în mare parte entuziasmul acesta e de porunceală.

Guvernul unguresc are mijlocul să-l provoace după plac, într'o parte a pressei. Sunt și ziare cari s'au entuziasmat sincer. Ce vreți? Nu toată lumea cunoaște situația internă a unei țări străine. Constatăm însă cu plăcere, că s'au găsit și ziare europene, cari să aprofundeze lucrurile în chip serios și le arată așa cum sunt.

Astfel, după ce „Arbeiter Zeitung” din Viena, într'un articol a scos în adevărata lumină noua boscărie a lui Khuen, iată că și organul socialdemocrației italiene „Avanti” publică un lung articol, în același sens.

Între altele „Avanti” zice:

„Democrația, toată democrația e contra actualului minister unguresc și o declară în comitate, în intruniri, în presă. Și ministerul e încurcat pentru că, pe când opoziția și opinia publică cer votul universal egal, direct și secret, majoritatea lui, în frunte cu Ștefan Tisza s'ar răscula, dacă el s'ar încerca să-l introducă”.

Va să zică, din capul locului ziarul italian dovedește cunoașterea situației exacte.

„Avanti” răspunde:

„Nu numai pentru motive politice, dar — ci mai ales — pentru motive naționale, conservatorii unguri sunt contra votului universal, care, investind cu dreptul de vot milioanele de cetățeni de naționalitate nemaghiară, cari astăzi sunt excluși dela el, ar compromite hegemonia în stat a oligarhilor și deci și privilegiile lor naționale, politice și economice”.

Pe cât de clar, pe atât de adevărat. Și de aceea în loc de a face, Khuen studiază reforma electorală.

Glas de sirenă. Un glas de sirenă, de astădată paraponisită, se ridică în coloanele patriotice-lui „Budapesti Hirlop”.

Un anonim își face pricină de durere din faptul, că românii și slovacii din țară mai îndrăznesc a se și mișca din când în când, dând semne de viață. Sub titlul „Din tabăra apăsătorilor” varsă o doză întreagă de venin pe capul nostru.

„În tabăra aceasta de o vreme mai îndelungată e lume pestriță, întoarsă. Se laudă plângându-se. — Plângând mințesc și se vaeră, dar laudele și bucuriile imediat următoare îi desmințesc”. Înșiră apoi libertatea legendară ce o au în special românii în țară, cari: își sporesc băncile fără seamă și lucră cu dobânzi mari. Parcă n'ar fi bani din banii noștri și sudori din sudorile noastre”.

Relevăm aci în special: „Au făcut groaznică gălăgie pe motivul, că pe actorul din România Bărsan, pentru agitare în contra statului ungar l-a alungat pretorele Hodzsa, care incolo nu-i vre-un „maghiar șovinist”, ci român de origină. Pe când treaba aceasta — s-o spunem aci aparte — stă așa, că pe respectivii actori „valahi” (semn de nemărginită simpatie! N. Red.) nici nu i-au alungat, nici nu i-au escortat. Deoarece au schimbat programul admis, fără insinuare previe, — protopretorele din Rodna-Veche, i-a pedepsit cu 30 coroane... Teatraliștii au solvit amenda și au plecat în Bucovina...”

— Reproduce mai la vale din „Românul” din Arad vorbele profesorului Xenopol, publicate în 6 aug. n. c. că: „Românii ungureni nu iubesc întreaga patrie ungară, ci numai acele părți ale țării, în cari locuiesc dânsii. Iubesc Ardealul, Bănatul, părțile de-a lungul Crișului, Maramurășului, — dar nu iubesc Ungaria întreagă.”

„Firește, că nu. Ci o urăsc. Acelaș Lucaciu, care pe vremea deputăției sale a înșirat în dietă tirade de dragoste maghiară... a plecat la unul din congresele dragostei ideale: la congresul rasselor din Londra și acolo s'a pregătit de-o filipică spumegândă împotriva maghiarilor... De tot numai cinci minute (de ce nu: 5 secunde? N. R.) i-au pus la dispoziție”....

Și așa se continuă mai departe. Oare câte permille să credem din toate acestea?

Pericolul unui război franco-german. Ziarele „Le H. Parisien” și „Excelsior” înregistrează în același timp o știre ciudată din Cherbourg.

Se anunță de acolo că eri a sosit din partea ministrului marinei Delcassé, un ordin telegrafic ca o pătrime din numărul lucrătorilor arsenalului să facă ore suplimentare. De și duminică, o mare parte din personalul arsenalului a trebuit să lucreze eri, pentru a se putea pune cât mai repede în stare de războiu toate submarinele și torpilele.

Cu începere de astă seară tot personalul arsenalului va trebui să facă zilnic trei ore suplimentare.

Trebue constatată cu regret că opinia publică e ținută într'o continuă încordare, care numai în favoarea păcii nu poate fi. Cu câteva luni în urmă părea absurd a se vorbi de posibilitatea unui războiu, pe când acum această eventualitate formează obiectul discuțiilor generale în toate cercurile.

Nu e de mirare că chiar în cercurile iubitoare de pace se afirmă că opinia publică este enervată prin prelungirea tratativelor, și că aceasta enervare poate da loc la incidente serioase.

„Daily Mail” publică azi cu litere vizibile următoarea notiță:

Aseară a circulat zvonul absurd că între Germania și Franța a izbucnit o criză acută. Zvonul a provocat mare fierbere și a dat mult de lucru ziarelor, ale căror telefoane n'au stat un minut în liniște toată noaptea.

Zvonul se declară ca neîntemeiat.

Pe de altă parte se susține că acest zvon se datorește faptului că ministerul marinei și cel de războiu au întrerupt toate pregătirile pentru manevrele de toamnă.

Această măsură provoacă o continuă agitație și dă naștere la fel de fel de zvonuri.

Alaltaeri o simplă informație anunță că noul Dreadnought „Helgoland” va fi pus în stare de activitate la 23 august în loc de 1 octomvre.

Acest fapt e cu atât mai remarcabil cu cât vasul încă nu și-a terminat încă exercițiile.

Același lucru s'a întâmplat și cu noul Dreadnought „Turingen”.

Fostul ministru al marinei și actualul deputat Lanesau, îndeamnă guvernul să asculte sfatu-

rile partidului colonial, care cere ca după manevre să nu fie concediat nici un rezervist.

În palatul ministrului de externe din Paris se urmează de vr'o câteva zile conferințe între ministrul de externe, între ambasadorul din Londra și Berlin. Despre aceste consfătuiri nu se dă nici un comunicat așa că zierele sunt silite a face diferite combinațiuni.

Ziarul „Matin” e neîntrecut în privința aceasta. Acest ziar afirmă că Franța se află în prezent în avantaj față de Germania. Armata ei azi e mai bine organizată ca ori când, iar flota, mulțumită ministrului Delcassé se află într'o stare cu totul deamnă pentru Franța. Franța vrea să sacrifice orice pentru Maroc, dar sub condiția, ca Germania să abdică de orice drept de aci înainte în Maroc. Franța să aibă mână liberă și să nu se mai teamă că Germania va ridica excepțiuni contra vr'unei acțiuni inițiate de ea. Franța nu-i permis să cedeze din acestea.

Știrile ziarului au produs senzație. E de însemnat, că acest ziar reprezintă interesele acelor cari au afaceri mari în Maroc. Părerile lui nu acoper vederile guvernului.

În Berlin întreruperea tratativelor a produs multă neliniște și panică la bursă, căci s'a lăfit zvonul că la graniță s'au întâmplat ciocniri între germani și francezi. Mulți dintre deputați cer convocarea dietei imperiale și agită mult pentru aceasta în adunări populare.

Situație critică în Portugalia. Guvernul republican e foarte îngrijat de agitația ce a început a se arăta în armată. Mai mulți ofițeri au ținut adunare în secret, în care au debătut nemulțumirea lor față de guvernul republican. Din mulțimea lor au fost descoperiți și arestați abia 5 inși. Acțiunea de a inventa averea bisericilor a fost sistată, deoarece s'a constatat, că aceste lucrări produc necontentențe tulburări în sânul populației, care ține mult la preoții săi.

Greva din Anglia. Greva dela căile ferate engleze a izbucnit din nou. Era de prevăzut, că pacea neașteptată încheiată în așa scurt timp nu este sinceră. De fapt mai multe societăți nu s'au ținut de cuvântul dat și au primit numai puțini dintre lucrătorii dimiși. Pe alții i-a primit iarăș cu condiția de-a fi puși la lucrări mai slab plătite.

Apucătura aceasta a stârnit multă amărăciune în sânul muncitorilor, cari au declarat din nou greva. După înțelegerea făcută va avea să decidă comisia compusă din trimișii ambelor părți. Opinia publică și guvernul sunt contra societăților și astfel sunt speranțe, că greva se va sista iarăș cu învingerea muncitorilor. În deosebi în orașul Liverpool situația e critică și acum.

Aici continuă și acum greva în porturi.

Deoarece societățile nu arată nici o înclinare de a implini condițiile primite, conducerea lucrătorilor a dat poruncă să se sisteze munca în toate locurile. Sunt încă peste 75000 lucrători de diferită bransă, cari s'au pus în grevă. Drept aceea nici miliția n-a fost revocată de aici. De mai multe zile orașul n-a fost măturat, gunoii e adunat gramezi pe străzi și împrăstie mirosuri neplăcute. În suburbiile mai sărace copiii mor de foame.

Tertipuri

Ședința Camerei

Budapesta, 23 august.

Azi la orele 10 și 15 m. Camera a ținut ședință sub prezidenția lui Fr. Kabós. S'a debătut chestia libertății de presă și opoziția a cerut iarăși să se țină ședință intimă. La ce opoziția a cerut să se stabilească capacitatea de a aduce a Camerei. Camera nefind capabilă de a aduce hotărâri a trebuit să se țină pauze de câte o jumătate oră.

E curios, că la ședințele intime, ținute sub președinția lui Kabós, Berzeviczy a luat parte până la sfârșit ca ascultător. Faptul acesta confirmă oarecum părerea, că președintele Berzeviczy nu aprobă tactica demonstrativă a contelui Șt. Tisza.

În ședința publică contele Khuen-Héderváry a prezintat mai multe rapoarte în chestia regulărei dărci de drum și a statisticii transgresiunilor mai multor comune.

Interview cu I. P. S. Sa mitropolitul Mețianu din Sibiu

Mitropolitul și împăratul. — Primat al României? — Chestiunea celei de a doua căsătorii a preoților. — Scandalul bisericesc din România și ungurii

Ca fost bursier al mitropoliei române din Sibiu, de câte ori sufletul meu se simte îndemnat de a călca pe pământul plin de duioase și sfinte amintiri al Transilvaniei, o datorie de conștiință și de profundă recunoștință totdeauna îmi impune plăcuta sarcină de a mă abate pe la Sibiu, spre a prezenta omagiile mele pioase și respectuoase veneratului mitropolit Ioan Mețianu, această aleasă și clasică figură a episcopatului român.

O adâncă mulțumire sufletească mă cuprinde de câte ori pot să-mi îndeplinesc această datorie. Când părăsesc încântătoarea reședință de vară a octogenarului prelat, a cărui agerime de spirit și vigoare sufletească te fac pentru moment să uiți părul alb ca zăpada ce-i încadrează obraji rumeni ca trandafirul, mă simt parcă mai om, mai bun și cu moralul mai înălțat ca de obicei. Pușinii bătrâni, pe cari soarta îi mai păstrează pe câmpul de luptă al românilor din Ungaria, au în cuvântul lor moderat o putere neînțeleasă de înțeleaptă persuasiune și de o atât de trebuincioasă ridicare a inimelor!

Mercuria trecută, 3 August, pe la orele 5 după amiază, am găsit pe mitropolitul Mețianu tocmai în momentul când pășea pragul frumoasei sale vile spre a-și face obicinuita preumblare prin splendidul și istoric parcul reședinței mitropolitane. Cum mă zărit, o bucurie sinceră am văzut întipărirându-se pe fața-i deschisă, bună și vorbitoare. Cu un profund respect m'am plecat și i-am sărutat mâna, exprimându-i totodată nespusa bucurie ce simt că cu toată povara celor 83 de ani, îl găseam tot așa de bine, de viu și de sănătos ca și în anii trecuți.

„Mulțumesc lui Dumnezeu — zise mitropolitul cu vocea lui dulce și sonoră — sunt foarte bine și n'ai idee câtă îmbărbătare și încredere mi-au însoțit binevoitoarele și augustele cuvinte ale prea grațiosului nostru rege Francisc Iosif, care cu prilejul ultimei mele audiențe, mi-a spus că deși sunt mai bătrân cu 2 ani decât Majestatea Sa, speră să ne vedem și peste 2 și peste 5 și chiar peste 10 ani tot atât de sănătoși și viguroși! Puterea și voia lui Dumnezeu e mare!”

După ce am comunicat apoi înaltului prelat câteva vești bune asupra sănătății distinsului și iubitelui său fiu mai mare dr. Iancu Mețianu, care se află în viliagatură împreună cu soția d-sale la băile din Călimănești, convorbirea noastră a rulat asupra mai multor chestiuni la ordinea zilei.

— Inalt Prea Sfințite — reluă eu — cum se face că ziarul „Keleti Ertesítő” din Budapesta te-a făcut mitropolit primat al României?

— „Foarte simplu, zise mitropolitul. Câte știri fanteziste nu publicați d-voastre ziaristi? Ei bine, ziarul din Budapesta a comis și el această greșală regretabilă, pe care eu imediat am desmintit-o în „Telegraful Român”, organul mitropoliei. Eram dator să dau această desmintire cu atât mai mult, cu cât nimeni nu mi-a făcut o asemenea ofertă și chiar dacă mi s'ar fi făcut, vârsta mea înaintată și o mulțime de alte considerente de ordin superior mi-ar fi impus obligațiunea de a refuza această onoare. Avem atâtea de făcut și de muncit la noi acasă, încât cea mai mare satisfacție a sufletului meu este ca puținele zile ce mi-au mai rămas, să le pot dedica cu folos fericirii poporului meu și conviețuirii sale pacoase și armonioase cu celelalte popoare din regatul ungar”.

Înțeleg Inalt Prea Sfințite, temeinicia acestor rezoane puternice. Cu toate acestea, fapt cert este, că multă lume serioasă din România nu vede întronarea păceii și a liniștii în biserică de acolo, decât ridicând pe scaunul de mitropolit primat din București pe un cleric român de vază din Ungaria?

— „Nu știu și nici nu pot să știu, dacă există o asemenea convingere în lumea dela d-v. Dar nu pot admite, ca printre membrii clerului din România să nu se găsească un bărbat capabil și demn, care să se urce, înconjurat de stîmna generală, pe scaunul cinstit de Andrei Ivireanul și alți prelați alesi. Arhieriei desioinici, culti, harici și neprihăniți este imposibil să nu numere și cle-

rul d-voastră. Prea a progresat România în toate direcțiile, pentruca noi, cei de aici, să putem presupune o așa regretabilă sărăcie de oameni destinați înaltei misiuni a conducerii treburilor bisericești, în conformitate cu canoanele, apoi cu recele impuse de cultura modernă și cu nevoile consfințite de experiența vremurilor.

„Pentru a fi mai bine înțeles, să-ți dau o probă. În primăvara aceasta am fost solicițat de către Ioachim III, patriarhul din Constantinopol, toți capii bisericii ortodoxe de răsărit, să ne dăm avizul asupra chestiunii, dacă este sau nu admisibilă căsătoria a doua a preoților de mir, rămași văduvi și cu copii de crescut. Sinodul nostru episcopesc, singurul for competent în asemenea materie, sesizat fiind de mine, a răspuns afirmativ la această întrebare. Tot afirmativ au răspuns și sârbii din Ungaria și cei din Serbia; după câte știu, chiar și rușii. M'am mirat însă mult aflând, că sinodul bisericii d-voastre este în contra celei de a doua căsătorii a preoților — singurul mijloc de a alunga imoralitatea și restrîștea din casele preoților rămași văduvi și cu copii”.

— O singură și ultimă întrebare, Inalt Prea Sfințite, și nu vă voi mai obosi: durerosul scandal bisericesc dela noi a avut vre-o repercusiune și la d-voastre?

— „Grație presei d-voastre și apoi celei din Viena și Budapesta, evident că da — și încă o repercusiune din cele mai chinuitoare, pe care ași fi fost fericit să n'o întâlnesc la adâncile mele bătrânețe. Cu ocazia unei sfințiri recente de biserică, oficiată de mine, am fost personal foarte îndurerat din această cauză. Veniseră cu acest prilej toate autoritățile din comitatul Turda-Arieș să mă salute și să-mi prezinte omagiile lor pentru cinstea ce le-am făcut-o de a le onora județul cu prezența mea. Pe cât am fost de plăcut atins de această deosebită atențiune a autorităților maghiare și a reprezentanților celorlalte confesiuni, pe atât am fost însă de profund mișcat și îndurerat în momentul în care prefectul județului, binevoind a rosti la banchet un toast în sănătatea mea și pentru prosperitatea bisericii române ortodoxe din Ungaria, a ținut să scoată în relief splendoarea bisericii noastre față cu cea din România, care tocmai da spectacolul cunoscut și atât de regretat de toată lumea creștină, cu atât mai mult de suflarea românească. Momentul acesta a fost poate unul dintre cele mai penibile din viața mea”.

Aceasta este extrem de interesantă convorbire, pe care am avut-o cu prea veneratul cap al bisericii române ortodoxe din Ungaria și pentru care, la despărțire, i-am mulțumit din adâncul inimei.

Dacă o dau în public, o fac convins, fiindcă în calitatea mea de fiu sufletesc al Inalt Prea Sfințitei Sale, nu depășesc întru nimic bunul gând al Nestorului prelaților români, care fără îndoială este figura bisericească cea mai ilustră și mai cu sufragată dintre toți membrii episcopatului român. Sibiu, 4 august.

I. Russu-Abrudeanu

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

Adunarea generală-ordinară

a Reuniunii învățătorilor dela școalele populare conf. gr. or. rom. din protopopiatele: Timișoara, Beliug, Comloșul-mare și Lipova

La 2 (15) august a. c. s'a ținut adunarea generală ordinară din cele 4 protopresbiterate bănățene aparținătoare diecezei Aradului. Cu prilejul acesta s'a debătut cu seriozitate și la înălțimea demnității unei reuniuni mai multe probleme de actualitate și importante pentru ameliorarea sortii școlii și a învățătorului român confesional în aceste timpuri grele.

Adunarea s'a ținut în biserică gr.-or. rom. din Fabricul-Timișorii, unde după invocarea Duhului sfânt s'a celebrat și un parastas pentru memoria marelui dascăl al neamului al regretatului profesor dr. P. Șpan.

La orele 9 a. m. s'a deschis adunarea prin un avântat discurs ocazional de vrednicul președinte Iuliu Vuia. Cu o vervă oratorică arată în relief misiunea învățătorului, drepturile și datorințele lui.

Ca comisar al ven. consistor este delegat m. on. d. dr. Traian Putici, iar din partea reuniunilor surori d-nii: Petru Savii, ca reprezentant al reuniunii Caransebeșene și Ștefan Roja al celei arădane din dreapta Murășului. Atât d. comisar cât și delegații reuniunilor surori salută în terminii cei mai călduroși, dorindu-i prosperare.

S'a primit mai multe telegrame. D. V. Sala, președintele reun. bihorene salută reuniunea cu cuvintele: „Salut reuniunea soră cu prilejul adunării generale dorind succes strălucit și prosperare”, iar redactorul „Revistei preoților”. D. Voniga: „Salutăm cu iubire adunarea învățătorilor noștri și dorim succes în nizuințele culturale”.

Cu bucurie am remarcat prezența mai multor intelectuali, ca d. dr. Iosif Popoviciu, profesor universitar, Emanuil Ungurean, avocat, Tătar, contabil în Caransebeș, V. Petroviciu, preot, Martinovici, preot, Păcățian, preot, Micluța, preot ș. a.

Se cetește apoi apelul nominal. Urmează raportul voluminos despre activitatea laborioasă a biroului, a comitetului și a despărțimentelor reuniunii.

După alegerea comisiunilor pentru cenzurarea raportului, a socotelilor și înscrierea de membri noi, urmează instructiva și interesanta conferință a savantului profesor universitar d. dr. Iosif Popoviciu.

D. conferențiar a vorbit cu multă cunoștință 1 oră și jumătate, documentând cu argumente nereturnabile despre începutul limbii românești dela 600—1100.

A urmat prânzul comun ținut în „berărie”. Ședința a doua s'a început la orele 2 d. a. S'a cetit proiectul de regulament al fundației pentru ajutorarea fiilor și a fiicelor de învățători, care pe lângă unele amendamente propuse de unii conmembri s'a primit din partea adunării generale.

Se cetește interesanta dizertațiune a conmembrului I. Lucuța: „Cari sunt cauzele sărăciei poporului român și cari sunt izvoarele de inavutire?”

Dizertantului i-se exprimă mulțumită protocolară, iar la propunerea conmembrului N. Nicorescu adunarea decide, ca dizertațiunea să se tipărească în mai multe exemplare spre distribuire între popor.

După mai multe propuneri, urmează restaurarea biroului pe un nou period de trei ani. Ca președinte se realege Iuliu Vuia, v.-pres., Iuliu Lucuța, secret., Iosif Popa, notar, Aurel Badescu, casier, P. Ciucur, controlor, A. Lepa, iar în comitet d-nii A. Baicu, Ciorogariu, T. Pap, Neagu, P. Cracovan, A. Perii și Telescu. În comisiunea literară: A. Păcățian, Onu Raicu, Leu și I. Popa.

Bazoș, la 29 august 1911.

A. B.

Rugare.

Rugăm pe toți abonații ziarului nostru, că la orice corespondență cu privire la administrație precum și din incidentul solvirii abonamentului, în scrisoare sau pe couponul mandatului postal, să indice totdeauna numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de gimnastică institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 august 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță temperatura scăzută și ploi furtunoase.

Prognostic telegrafic: Furtuni, mai târziu răcoare.

Temperatura la amiază a fost de 30°6 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Octomvre	Cor. 11'71
Grâu pe Aprilie 1912	18'87
Secară pe Octomvre	9'76
Cucuruz pe August	—
Cucuruz pe Septemvre	8'38
Cucuruz pe Maiu 1912	8'21
Ovăs pe Octomvre	8'99

De-ale noastre.

Toți participanții la festivitățile dela Blaj să nu uite că numele stației unde se coboară este *Küküllő-szög* și nu *Balázsfalva*.

Inginerul Aurel Vlaicu în Blaj.

„Unirea” scrie: S'a implinit ceea-ce așteptam cu toții în zilele din urmă. — Ziua de duminică ne-a adus oaspele dorit.

Inginerul A. Vlaicu a sosit duminică seara cu acceleratul de 7 ore la Blaj. Aparatul i-a sosit luni d. a. de către Brașov.

Insoțit de distinsul nostru Alexandru Ciura și de prof. Stefan Pop, renumitul nostru aviator a ieșit desdemineată la câmp spre a sonda terenul.

S'a constatat, că întreg terenul, pe care se prevede sborul, e foarte bun. Scutit de curenți mai mari, locul ales este deja prealabil o garanță vie despre succesul splendid.

Domnul inginer A. Vlaicu foarte bine dispus, cu fața radioasă și plin de bucurie a observat de repetite ori, că terenul e cum se poate mai potrivit, și că are cele mai bune speranțe pentru ziua de 29 l. c. n. pe când e proiectată ascenziunea sărbătorească.

Să ne audă Dumnezeu!

Sinucidere. Din Caransebeș primim știrea, că ieri noaptea *Traian Ionașiu* fostul învățator la școala de aplicație de aici, fiul fostului referent școlar Ioan Ionașiu, s'a împușcat.

Aprobarea statutelor corului din Beiuș. Din Beiuș ni-se comunică, că ministrul a aprobat statutele reuniunii de cântări și muzică „Lira” din Beiuș.

Din Vașcău ni-se scrie, că banca „Șoimul” din localitate și-a zidit o casă proprie cu încăperi moderne, în mijlocul pieței, aproape de judecătoria cercuală.

La mulți ani!

Cumpărați numai dela români. Ar fi de dorit, ca românii, cari vor participa la marile serbări dela Blaj să cerceteze numai prăvăliile românilor și numai dela comercianții români să-și cumpere cele trebuincioase.

Logodnă. Domnul *Eugen Széles*, profesor și d-șoara *Valeria Mircea*, logodiți. Bogdand. Felicitări.

Cununie. Domnul *Paul Voștinar*, teolog abs. și student de filozofie și d-șoara *Margareta Moga*, și-au serbat cununia religioasă în 21 l. c. în Beiuș. Felicitări.

A murit Cârțan! Popularul „Badea Cârțan” a murit duminică la Poiana Țapului.

Badea Cârțan se afla în ultimul timp la Sinaia, unde s'a îmbolnăvit. Om cu ideile lui proprii, el n'a voit să intre în spital unde poate s'ar fi leucuit, și atunci d. Lahovary, fostul ministru al României la Roma, i-a oferit o odaie la Poiana Țapului pentru a-și căuta de sănătate.

Aci însă badea Cârțan s'a stins și cu el dispăre o figură caracteristică cunoscută din vedere sau din auzite în toate colțurile locuite de români.

Badea Cârțan a fost un idealist în felul lui, un om care își iubea cu patimă neamul și care, mai cu seamă, era mândru de originea lui romană.

Sentimentul acesta de mândrie era așa de dezvoltat la mocanul acesta, în cât el n'a avut liniște sufletească până n'a putut să vadă cu ochii lui pe „Maica Roma cea bătrână”, să calce pe pământul leagănelui neamului său.

Ce bucurie trebuie să fi simțit Cârțan, când, după o grea călătorie pe jos, a ajuns acolo unde îl îndemna tot sufletul lui de idealist, e lesne de înțeles. Și e lesne de înțeles și ce mândru trebuie să fi fost când, în portul lui țărănesc, cu itari și opinci, a stat la Columna lui Traian, alături de „frați” de ai lui, persoane de seamă din societatea italiană.

Pe de altă parte, badea Cârțan ne-a adus și foloase atât cât era în puterea lui. El venea „în țară” — adică în România, își umplea dăsaaga cu cărți folositoare cari să fie însuflit spiritul național, și le răspânda apoi printre românii din Ungaria.

Acum, badea Cârțan a încheiat pribegiile lui, și într-o localitate din cele mai frumoase ale României, el a închis ochi pentru vecinicie.

Să odihnești în pace, bade Cârțan!

Convocare. Adunarea generală ordinară a „Reuniunii învățătorilor români dela școalele confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeșului” se convoacă pe duminică, 28 august (10 septembrie) 1911, la *Băile-Ereulane*, având următorul program:

Sedința I. Duminică la 28 august (10 septembrie) 1911, înainte de amiază. La orele 9 dimineața chemarea duhului sfânt. La orele 10 deschiderea adunării. Prezentarea rapoartelor și a altor exhibite încuse. Alegerea comisiunilor. Dizertația învățătorului *Mihai G. Crăciun*: „Cum să se obișnuiască învățătorul a face observări psihologice?”.

Sedința II. Duminică la 28 august (10 septembrie) după amiază. Dizertația învățătorului *Petru Bandu*: „Cum trebuie tratat învățământul limbii moderne ca să trezească eufetarea elevului”. Dizertația învățătorului *Ion Marila*: „Preotul ca director școlar”. Referada comisiunilor. Defigerea localității pentru adunarea generală din anul viitor. Propuneri. Alegerea funcționarilor și a comitetului reuniunii. Închiderea adunării.

Vârșet, din sedința comitetului central ținută la 26 iulie (8 august) 1911.

Traian Hențu, prezid. *Petru Bandu*, secretar.

„Reuniunea de cetire și cântări” din Ciova-mont. Invită la concertul împreunat cu teatru ce-l va aranja luni la 15/28 august 1911, ziua Adorm. Născ. de Dumnezeu, în localitățile „Berării” din loc.

Programul: Teodorescu: „Românașului îi place”, cor mixt. C. Porumbescu: „Noapte consolatoare”, duet exec. pe flaut și violele de membrii reuniunii. C. Savu: „Dragostea dintâi”, cor mixt. G. Ștefănescu: „Mândrulă dela munte”, solo. Speranță: Monolog, predat de d. Mihaiu Băiaș. A. Popoviciu: „Răsunetul văilor”, cor de bărb. solo. „Cântecul cocoșului”, comedie într'un act de Z. Bărsanu, jucată de d. Vasile Oravițanu, d-șoara Elena Sperlea și d. Lazăr Butea.

Din patrie.

Cavalerismul ucigașilor. Sunt câteva săptămâni de când a scos avocatul familiei asasinatului Achim, dr. Fényes Samu, o broșură volantă, în care bazat pe un studiu profund și amănunțit, descopere în toată goliciunea ei repulsivă mișceasca asasinare alui Achim, concludând că nu este nici un motiv să ne îndoim măcar pe un moment, că avem de a face cu un omor politic.

Vinovații Zsilinszky Endre și Gábor respirând mai ușor în urma sentinței de achitare revoltătoare a tribunalului s'au scotit să se supere pentru acest atentat (?) împotriva bunului lor nume (?) și fără prea multă întârziere au numit câte doi secundanți trimițându-i, fiecare aparte, la dr. Fényes Samu să-i ceară satisfacție.

Firește acest gest nenorocit incalificabil și curajos al acestor prodițe arpadiane au lăsat rece pe dr. Fényes, care indignat de această atitudine, dă o declarație energetică și fără îndoială corectă, din care reținem partea următoare:

„E de-a dreptul revoltător, că oameni cari stau sub acuza de asasinat, pentru o tratare critică a materialului de proces, cearcă să deplaseze afacerea pe țărîm ca-valeresc. Eu din parte-mi nici odată nu o să mă învoiesc la asta. Eu cinstea și peste tot valorile morale de tot altfel le apreciez, ca aceia cari au asasinat pe Achim în mod tâlhăresc pătrunzând în propria lui casă”.

Fermecători. Arestarea cea mai șenzatională efectuită de poliția din Seghedin în zilele trecute dovedește destul de clovele că puterea farmecelor e respectată peste toate cele cinci continente ale lumii și credințele superstițioase stăpânesc milioanele de suflete omenesti aparțină ele la orice categorie de oameni.

De data asta un chinez veritabil Yong-Ying își încercase norocul cu vrăji și farmece venind în vechea Europă pentru a exploata credințele deșarte universale, prin boscoavele lui tainice. Și a luerat cu un succes uimitor, a adunat de pe șesul ungar o mie și jumătate coroane în decurs de câteva săptămâni.

Acum în sfârșit a dat de belea. Poliția din Seghedin zeloasă cum este l-a arestat pe vrăjitorul Yong-Ying cu întreaga s'a familie.

La Politehnica din Capitală inscrierile vor avea loc din 1—12 septembrie. De aci înainte până în 14 octombrie înscrierea se va putea efectui numai cu permisiunea rectorului. După 14 octombrie permisiunea e a se cere dela ministerul cultelor.

Bandă de copii jăfuitori. O proprietăreasă mare din Pesta a observat, că zilnic îi pier banii și alte obiecte de valoare din casă. În urmă s'a înștiințat și un alt locuitor din aceea casă, că i-a perit un orologiu în preț de 300 cor. Făcând denunțul la poliție, autoritățile după o cercetare mai lungă, au putut pune mâna pe făptuitor în persoana unui copil de 13 ani, tocmai pe când ducea orologiu la amanet. Fiind luat la interogator a declarat, că are și alți complici, tot copii de vârsta lui, și că furturile le-a comis ca să-și poată cumpăra cărți pornografice, de care au și aflat jandarmii o grămadă pe la casele copiilor jăfuitori.

Dela frați.

Noile isprăvi ale lui Pantelimon. Din Piatra Neamț se anunță: Din numeroasele denunțuri primite până acum de autoritățile locale ca și din cercetările făcute prin sate cu prilejul urmărilor de până acum, s'a stabilit că banditul e foarte mult ajutat de țărani, cari îl găzduesc, îi duc proviziuni în pădure, îi fac spionaj, etc. El plătește ca un adevărat tâlhar aceste servicii.

Ce ia cu o mână dela victimele sale, dă cu cealaltă la cei care-l servesc.

El a fost găzduit și numără mulți prieteni în satele Grumăzești, Pipirig, Oglinzi, Răucești, Vânători etc.

Acestei împrejurări i se datorește în mare parte îndrăzneala banditului care sfidează autoritățile, scriind scrisori de amenințare celor cari îl urmăresc.

și Gábor
ntei de a-
i s'au so-
atentat (?)
fără prea
doi secun-
e, la dr.
e.

incalifica-
arpadiane
e indignat
tație ener-
care re-

ă oameni
pentru o
de proces,
tărîm ca-
dată nu o
ea și peste
e apreciez,
im în mod
lui casă".

ai senzațio-
n în zilele
puterea far-
ci continen-
ăpănese mi-
e la orice ca-

l Yong-Ying
ce venind în
edințele de-
ainice. Și a
de pe șesul
ecurs de că-

Politia din
pe vrăjitorul

ală inscrip-
tembre. De
nscrierea se
unca recto-
imea e a se

ri. O prob-
servat, că
te de va-
iintat și un
-a perit un
Făcând de-
pă o cerce-
mâna pe
de 13 ani,
la amanet.
arat, că are
sta lui, și
poată cum-
au și aflat
ele copiilor

la frați.

mon. Din Pia-
ele denunțuri
ale ca și din
urmărilor
ul e foarte
e, îi due pro-
c. El plătește

sale, dă cu
lți prieteni în
nuești. Vână-

te în mare
azăză autorită-
lor cari îl ur-

Intr-o scrisoare adresată d-lui căpitan Chiriac, comandantul jandarmeriei, Pantelimon îi spune să nu-l mai caute degeaba că n'o să-l prinză. El adaugă că dacă întâmplarea va face cumva să se întâlnească cu căpitanul, atunci acesta va rămâne pe jos, iar el va face o vizită la Piatra în automobilul cu care e astăzi urmărit.

Prefectura a făgăduit un premiu de 500 de lei aceluia care va da informațiuni sigure care să determine prinderea tâlharului. Sistemul acesta a mai fost întrebuințat aci, și s'au găsit lesne vânzătorii printre țărani.

Despre Codău nu se știe nimic unde se află. Se crede că el operează prin județul Botoșani.

Codău, pe când se călugărise, nu stătea de loc la mănăstire. El a cutreerat nordul Moldovei, umblând din sat în sat cu iconițe și cruciulițe de vânzare.

Așa a studiat el cele mai ascunse poteci și toate ascunzătorile. El a trecut în nenumerate rânduri granița în Bucovina prin păduri și râpi fără să fie măcar odată zărit, nu de grănicerii noștri, dar nici măcar de finanții austriaci, a căror vigilență este cunoscută.

Dacă e adevărat că Pantelimon și Codău s'au întovărășit, atunci foarte cu anevoe vor putea fi găsiți de putere.

Autoritățile vor fi nevoite să încerce a le întinde curse. Tactica e veche și plină de greutate, dar reușește totdeauna.

Din Buhuși se telegrafează:

Inspectorul jandarmeriei d. colonel Berlescu, însoțit de căpitanul Chiriac, conduc operațiunile pentru prinderea banditului Pantelimon.

Acesta a fost văzut duminecă în Râncești, unde a fost să vadă pe mama sa.

Acolo, banditul s'a bărbierit și și-a luat rămas bun.

Intrebat când se va întoarce a răspuns că nu știe, deoarece proiectează o mare ispravă.

Numeroși jandarmi și soldați cutreeră județul. Se crede că Pantelimon e prin împrejurimile orașului Tg-Neamț.

Comandantul de jandarmi căp. Chiriac, care se află instalat la Neamț, a dispus arestarea mamei și fratelui lui Pantelimon la Râncești. Ambii au fost aduși la secția din Tg-Neamț unde după energice cercetări au arătat că banditul venea adesea acasă. Ambii atât mama cât și fiul au fost menținuți arestați.

Episcopul Dumării-de-jos la Brăila. Episcopul Nifon a fost Duminecă în Brăila. Șeful parohiei Dumării-de-jos a descins la biserica sf. Arhangheli, de unde apoi a plecat în oraș, inspectând celelalte biserici. La înapoierie episcopul Nifon a ținut în biserica sf. Arhangheli o predică, vorbind despre viața întemeietorilor bisericii creștine ortodoxe.

Inaltul prelat și-a încheiat cuvântarea, arătând asistenței necesitatea de a se clădi în mijlocul orașului, o mare biserică, care să fie catedrala Brăilei și roagă pe cetățeni să dea tot sprijinul moral și material pentru înfăptuirea acestui proiect.

Din străinătate.

Desființarea pedepsei cu moarte în Spania. Din Madrid se anunță, că primul ministru Canalejas va depune în curând proiectul relativ la reforma codului penal. *Pedeapsa cu moarte și închisoare pentru toată viața se va desființa.*

Moartea unui aviator. Se anunță din Alder-boot că aviatorul Risel a căzut cu aparatul dela o mare înălțime, și a fost omorât sub sfărâmurile aparatului său.

Acordul ruso-german. Ziarul „Novoie Vremia” din Petersburg salută în mod sincer acordul ruso-german cu toate că impune mai multe greutăți Rusiei decât îi aduce avantajii.

În primul său articol ziarul oficios „Rossia” salută convenția rusă-germană care a creiat o temelie sigură raporturilor celor două state vecine. Acest ziar relevă mai cu seamă că s'au recunoscut interesele speciale ale Rusiei, prin care trebuie întelese interese politice, strategice și economice.

Șpion german în Anglia. Un doctor în filozofie și filologie, anume doctor Schultze, a fost arestat în Londra sub acuzarea că ar face șpionaj în serviciul

Germaniei. Au mai fost arestate și alte persoane în legătură cu dânsul. La percheziția făcută s'au găsit acte compromițătoare.

Ravagiile holerei în Albania. *Arnăuții din Ipek, Djakova și Novi-Bazar au rugat telegrafic pe seiki din Mecca și Medina să facă rugăciuni speciale pentru a scăpa de holeră care bântue țara lor.*

La Valona au murit 17 soldați din cauza holerei; la Ueskub, se semnaleză cinci decese; la San-Giovani, de-asemena cinci decese.

Marele incendiu din Frankfurt. Fabricile Opel Russelsheim din Frankfurt au fost în parte distruse de un incendiu; mii de biciclete au fost nimicite; pagubele trec de 3 milioane jum. de mări, 2000 de lucrători sunt fără de lucru.

Manuscrise inedite ale lui Dumas tatăl. Între manuscrisele scriitorului francez Noel Parfait, care a fost colaboratorul lui Dumas tatăl s'au găsit manuscrisele a două drame inedite de Dumas.

Una e dramatizarea romanului „Fiul condamnatului” și cealaltă poartă titlul „Pietro Pusco” și este povestirea romantică a unei crime judiciare în Veneția.

Ambele drame sunt scrise de mâna lui Dumas.

Dela congresul societăților cehe. În ședința finală a congresului societăților cehe, care a avut loc la Praga, s'a încins o lungă dezbateră asupra expulzării lucrătorilor cehi din Praga.

Oratorii au atacat guvernul prusian și au hotărât să ceară guvernului austriac sprijin pentru lucrătorii cehi din Germania.

O telegramă în acest sens a fost adresată contelui Achrenthal.

Incendiu într'un teatru. În salonul de revizite ale teatrului de Vest, vineri a izbucnit din Berlin un incendiu teribil. Lumina electrică s'a stins imediat, lăsând sala și scena în întunec. Publicul fu cuprins de o panică teribilă. Liniștea a putut să fie însă restabilită și publicul a părăsit teatrul în ordine.

Toate recvisitele au căzut prada flacărilor.

Femeia cu cea mai numeroasă familie de pe pământ. În Jackson Crunty (Statele-unite din America) trăiește o femeie, care a ajuns la vârsta de 87 de ani și are 518 urmași direcți. Ea are cinci feciori și zece fete. Feciorul cel mai bătrân are 10 copii, fata cea mai bătrână 15, al doilea fecior, 12, al treilea 13, a doua fată 16 copii și așa mai departe. Bătrânul are total 128 de nepoți, 326 strănepoți și 49 stră-strănepoți.

Esedra japoneză la Fiume. Ambasadorul Japoniei la Viena a înștiințat guvernul că pe ziua de 2 Septembrie vor sosi în portul Fiume trei mari vase japoneze, comandate de Sima-Mura.

Ministrul de externe a fost înștiințat pe cale diplomatică de vizita acestei escadre japoneze.

Zestrea prințesei Elena. Se anunță din Belgrad, că țarul a făcut prințesei Elena, logodnica marelui duce Ioan Constantinovici, un dar de trei milioane.

Convorbirea lui Abdulah pașa cu șefii malisorilor. Din Salonic se anunță că Abdulah pașa a avut o conferință cu mai mulți dintre șefii mai importanți ai malisorilor, cari i-au exprimat recunoștință pentru măsurile luate față de malisorii reînțorși și au declarat că vor rămânea totdeauna credincioși sultanului. Însă dânsii au exprimat dorința de a se scădea impozitul asupra oilor și de a li-se construi mai multe drumuri.

De și prețuese în mare grad ospitalitatea și atitudinea filantropică a Muntenegrului, această țară nu se poate bizui să ocupe nici măcar un picior de pământ în Malissia.

Șefii malisori au exprimat adâncă lor mulțumire față de sultan, a cărui nobilă inimă dânsii o recunosc acum.

Turburări clericale. Ziarului „Berliner Tageblatt” i-se comunică din Licecia că o adevărată luptă a avut loc acolo între locuitori și armată.

Funcționarii guvernului pătrunzând cu forța în biserică pentru a face inventariul, au fost izgoniți de populațiunea fanatică în fruntea căreia se aflau preoți.

Funcționarii au cerut ajutorul armatei, care intervenind s'a născut o adevărată luptă cu poporul. Sunt numeroși răniți de ambele părți.

În multe părți inventarierea bisericilor a fost suspendată din cauza agitației populației.

Atentatul unui soldat contra căpitanului său. În cazarma din Toulon, în Franța, un soldat a încercat un atentat contra căpitanului său, care îl condamnase la 8 zile închisoare pentru că părăsise cazarma fără permisiune. Când se afla în front, soldatul a scos baioneta și a voit să se arunce asupra superiorului. Ceilalți soldați intervenind, au dezarmat pe atentator.

Sufletul fotografiat. Medicul din Cikago dr. P. S. O' Donnell dă de știre, că i-a succes să fotografieze sufletul. — Nu-i vorbă, mare minune aceasta pentru veacul al XX. Când însă te gândești, ce mari au fost căldurile în săptămânile din urmă, și că pe lângă acestea și autorul e un veritabil american — te mai scapi cumva de mai și crezi!

Diverse.

Teatrul „Apollo.” *Pedeapsa trubadurului* e încă un punct frumos din programul cinematografului „Apollo”. O dramă interesantă aceasta din războiul lui Napoleon. Sutașul viteaz pleacă la războiu, iar nevastă-sa petrece câteva clipe amoroase cu un trubadur. Un servitor înștiințează pe stăpânul său, care surprinde pe soția necredincioasă în brațele tînărului cântăreț. Bărbatul se răzbună amar. Pe amantii îi închide într'o celulă a castelului său lănuind lângă trubadur tigrlul său domestic, pe care apoi îl fomeză, până când acesta de foame sfășie bucăți pe trubadur, ospătându-se din carnea gazdei sale iubite. Scena aceasta înfiorătoare o privește nefericita soție necredincioasă. Privirea sângelui o înebunește în sfârșit și descătușată își pune capăt vieții.

Apollo de altfel va prezinta următorul program:

Târg de vite în Algir. Amantul Luciei, umoristic. *Pedeapsa trubadurului*, dramă din epoca eroică a francezilor (colorat). Anunț de căsătorie. În Persia, o călătorie instructivă. Înceerările de zbor ale dlui Luftig, foarte amuzant. *Regina Nini-vei*, legendă assiriană. Istoria reginei Tamiris: senzațional. *Aventura Lemkei*, comedie. Începutul d. a. la ora 6, 7 și jum. și 9. Orhestră proprie.

Aviz! Imi permit a aduce la cunoștința mult Onor. public, că eu datul 1 August 1911 mi-am transmutat sediul în Arad (Deák-Ferecz-ut. 36. Telefon 850) unde am preluat conducerea agenturii generale pentru Arad și jur a băncii de asigurare, „The Standard”. Cu toată stima: **Atanasiu Demian**, secretarul băncii de asigurare „The Standard”.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

Vărosmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Un candidat de avocat

afă numai decât aplicare în cancelaria subscrisului. *Poate fi și începător.* Observ, că mai am un candidat. Condițiunile cele mai favorabile.

Dr. George Gârda
Advocat. Făget-Facsăt.

Un candidat de avocat

cu ceva praxă afă aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan Moldovan, avocat.
Aiud (Nagyenyed).

**Caut un candidat de avocat
cu praxă bună.**

Condiții foarte favorabile. Postul e a se ocupa în 1 sau cel târziu 15 Septembrie a. e.

Dr. ROMUL VELICIU,
advocat în Arad.

Un candidat de avocat

afă aplicare pe lângă un salariu lunar de 120 cor. și esmisiunile îndatinate, din 1 Septembrie 1911 în Cancelaria avocatului

Dr. Iustin Petruțiu,
în Chișineu.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat.
Telefon 438.

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

ARAD, Arpád-tér Nr. 5.

Telefon Nr. 671.

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă în rate la firma

Kalenda János

ARAD, lângă biserica „Holdaș“.

Tot acolo: Mare alegere în arme de vânat și revolvere, precum grafoane și părți necesare.

Telefon — (în tot comitatul) — Nr. 245.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerințelor moderne; dietetică după sistemul lui
== dr. Lahmann; ==

(băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicată la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic rheumatism, boale de stomach și de intestine, etc.

Cure de îngrășare și slăbire. Nu se primesc în stabiliment: boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrafică și telefon:

Wällischhof-Giesshübel bei Wien. Cu prospecte și detalii stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. MARIUS STURZA.

Nrul telefonului :
266

Nrul telefonului :
266

Librăria diecezană

ARAD, strada Deák Ferencz Nrul 35.

Mare și bogat asortiment în recvizite cancelariari, manuale școlare, cărți literare și științifice, piese muzicale, hârtie, registre,
:: recvizite bisericesti ș. a. ::

Cel mai mare și mai bine asortat magazin românesc din Ungaria în ilustrate cu porturi naționale din țară și dela noi, precum și cu vederi frumoase din
:: toată lumea. ::

Comandele din provincă se efectuează cu cea mai mare promptitudine și urgență pe lângă prețuri moderate. — La cerere spedează francat catalog bogat. :: :: ::

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice. :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.